

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletna 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCLOVENE

Izbaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Bollettino No 894

Violenti combattimenti in Egitto

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica: Reparti italiani e germanici hanno ieri impegnato in violenti combattimenti le formazioni blindate nemiche, nella zona tra Fuka e Marsa Matruh.

A sera la battaglia continuava con immutata asprezza.

Vojno poročilo št. 894

Težki boji v Egiptu

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Italijanski in nemški oddelki so se včeraj spustili v silovite boje s sovražnimi oklepnimi skupinami na bojišču med Fuko in Marsa Matruhom. Zvečer se je bitka z nezmanjšano srditostjo nadaljevala.

Rim, 6. nov. AS. Bitka, ki se je začela 23. oktobra na postojankah pri El Alameinu se je navedne dni nadaljevala z nesprenjeno srditostjo. Proti naraščajoči premoči tankov in sovražnega letalstva so italijanske in nemške čete v duhu čudovite tekme in junaštva nudile zagriben in pogumen odpor, ter so večkrat prešle v protinapad in ponovno utrdile položaj.

Anglesko poveljstvo ni nehalo napadati z novimi množicami oklepnih sredstev in svezih pehotnih enot. Proti prvim in drugim so se osne skupine dolgo borile na bojišču pri El Alameinu in le očitvena nasprotna premoč jih je po bitki, ki predstavlja strani junaštva, prisilila k umiku proti zahodu po nad vse trdih bojih, zlasti na obalnem pasu afriške puščave. Po drugi strani pa velikanski napor Anglije in Amerike v sedanji ofenzivi zopet dokazuje važnost sredozemskega bojišča. Taktični položaj je negotov, ker je sovražnika njegovo napredovanje veljalo velike izgube v ljudeh in gradivu.

Pomen Italije v Sredozemlju

Bukarešta, 6. novembra. AS. Romunski časnikarji, ki so nedavno obiskali Italijo, so objavili prve vtise o italijanskem narodu v vojni. Urednik lista »Universul« opisuje življenje v Rimu kot »življenje v delu in zaupanju«, potem pa pravi, da žrtve, ki jih vojna neprestano terja, ne zmanjšujejo v italijanskem narodu prepričanja v končno zmago, ki bo prinesla Italiji tisto mesto, kakor ga zasluži. Glavni urednik lista »Porunca Vremii« je začel objavljati niz člankov o Italiji v vojni. V prvem piše: »V treh tednih sem prepotoval ves polotok. Italija ni država izobilja, nikoli ni bila država obilja. Toda v vsakem pogledu je pomikanje nadomestila organizatorna sposobnost vlade. Vojni napor je silno živ in volja do zmage nadvaja vse ljudstvo, povsod se čuti utrip pričakovanja zmage. Italijanski vojni napori se razbodo posebno v velikih tovarnah orožja in streliva, v velikanskih jeklenah, ki smo jih obiskali, v ladje-delnicah, v topilniških podjetjih in tiskalnih tovarnah. Povsod se italijanski duh kaže skupno z zavestjo o najvišjih dolžnostih, ki jih narekuje vojna. Današnji prispevek Italijanov vojni je največji pri-

Duce sprejel poročilo o naboru fašistovske mladine

Tajnik Stranke je Duceju sporočil naslednje podatke o 16. fašističnem naboru: sinov volkulke, ki preidejo v ballio, 311.445, od balile prehaia v vrste avangardistov 329.179, od avangardistov v vrste mladih fašistov 345.165, od mladih fašistov, ki prehaiajo v fašistično stranko, 336.465. Hčera volkulke, ki prehaiajo v vrste mladih Italijank je 281.939; mladi Italijank, ki bodo vpisane med italijanske mladenke, je 199.990; italijanskih mladenk pa, ki prehaiajo v vrste fašističnih mladenk, 179.135; ženskim fašistom pa bo pristetih 141.188 mladih fašistk.

Seja tehničnega odbora držav trojne zveze

Roma, 6. novembra. AS. Gospodarski tehnični odbor, določen po pogodbi trojne zveze, se je včeraj sestel v ministrstvu za zunanje zadeve pod predsedstvom poslanika Amedea Gianninija. Na sestanku so bili vsi japonski, italijanski in nemški člani: ministrski svetnik Suniki Kase, kapetan bojne broda Tojo Mitunobu, polkovnik Masatake Gonbo, prvi tajnik Kintero Mase, trgovinski tajnik poslaništva Tomiti Saida, član poslaništva Tomojesi Sirahita, član poslaništva in polkovnik Masaki Inaba, dr. F. Graef, svetnik poslaništva; od italijanskih članov pa so bili na sestanku član akademije F. Giordani, Santoro, M. Masi, Dalloglio, Giacchetti, dr. A. Antonucci, prof. Mariani, polkovnik G. Ingrassia, in drugi visoki uradniki zunanje ministrstva. Gospodarski tehnični odbor je v duhu popolnega sodelovanja, ki vlada v gospodarskih odnosih vseh treh sil trojne zveze, pretehtal nekaj važnih vprašanj glede delovanja odbora samega.

Čungking je odrezan od sveta

Sanghaj, 6. nov. AS. Poročila iz notranje Kitajske potrjujejo, da Kitajcem zelo slabo služi severozahodna cesta med Kitajsko in pokrajinami, ki so pod ruskim nadzorstvom. Korist te poti je neznatna zaradi pomanjkanja avtomobilov, zaradi slabega stanja ceste in pa zaradi velikanskih razdalj med središči, povezanimi s to cesto.

Napadalni boji pri Tuapseju

Madžarski oddelki prodrli čez Don — Včeraj je bilo sestreljenih 35 sovjetskih letal — Bombe na Murmansk

Hitlerjev glavni stan, 6. nov. s. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na odseku pri Tuapseju je bilo v težkih napadalnih bojih, ki so bili uspešno podpirani od letalstva, zavzetih več sovražnih bojnih postojank. Protinapadi so bili odbiti.

Na prostoru ob zgornjem Tereku so nemške in romunske čete v sodelovanju z letalstvom za bližnje polete, ob sovražnem odporu še vedno v napadu. Samo v teku včerajšnjega dne je bilo tu sestreljenih 35 sovražnih letal.

Bojne operacije v Stalingradu so bile 5. novembra omejene na obojestransko živahno udejstvovanje napadalnih oddelkov in na odbijanje posameznih sovražnih prodorov. Zeleniške zveze vzdolžno od Volge so bile ves dan napadane od bojnih letal.

Na Donskem bojišču so madžarski napadalni oddelki prodrli čez reko in so na vzhodni obali uničili več sovražnih postojank ter zavzeli 34 podzemeljskih bunkerjev. Več topov ter mnogo lahkega in težkega pehotnega orožja je bilo zaplenjenega.

Letalstvo je napadalo sovražne postojanke in prevezne kolone južno od Ostaškova. Kolodvor v Ostaškovu je bil podnevi in ponoči bombardiran.

Južnovzhodno od Ilmenskega jezera je bilo v krajevnih napadih proti močnemu sovražnemu odporu v naskoku zavzetih 37 bojnih postojank. Pri tem je bilo vzetih v plen 9 topov in 68 strojne ter metalne granat.

Na Ladoškem jezeru je letalstvo poškodovalo 1 parni vlatilec 2 tovarna čolna, 1 topničar, 1 protiletalsko ladjo in 6 preskrbovalnih ladij.

Bojna in stirmoglavna letala so z dobrim učinkom nadaljevala bombardiranje Murmanska in murmanske železnice.

V vodovju Severnega morja je bila neka 6000 tonska trgovska ladja z bombnim zadetkom potopljena. Druga večja ladja je bila težko poškodovana.

Nemški in italijanski oddelki so včeraj v silovitih borbah napadali sovražne oklepne skupine

v ozemlju pri Fuki in Marsa Matruhu. Proti večeru so bili boji proti nadaljnjemu pritisku sovražnika z nezmanjšano srditostjo v teku.

Bojna letala so podnevi napadla razne kraje v južnovzhodni Angliji.

Bukarešta, 6. nov. AS. Tukašnji krogi razlagajo položaj na raznih kavkaških bojiščih in pravijo, da so nepričakovani premiki zavzeških čet izzvali paniko v sovjetskem poveljstvu. Dočim se po eni strani napredovanje nadaljuje tudi v krajih, kjer terenske razmere niso ugodne in kjer sovražnik z lahkoto izvaja protinapade, pa se po drugi strani opažajo premiki sovjetskih čet ne le v neposrednem zaledju bojišča, marveč tudi v krajih, zelo oddaljenih od bojišča v Kavkaziji in vse do turške meje. Ta nervoznost je znak, da so Nemci popolnoma preprečili našt Sovjetov, ki so se v kritičnem trenutku naenkrat znašli zaradi napačnih računov ne samo v slabem taktičnem in strateškem, marveč tudi številnem položaju. Ne-

redni premiki čet v zaledju so tudi prinesli nered v sovjetsko notranjost samo.

Berlin, 6. nov. AS. V odseku 223. nemške divizije na vzhodni fronti so ugotovili, kakor poroča nemška poluradna agencija, da Rusi uporabljajo dum-dum kroglice. Zaboječek s takimi kroglicami, ki je bil odvzet sovražniku, je imel znamenje neke angleške tvornice za strelivo.

Berlin, 6. novembra. AS. V središču pozornosti v nemških političnih in vojaških krogih je danes nov veliki uspeh, ki so ga dosegle nemške podmornice. V dobi starih dni je nemško podmorsko orožje potopilo za več kakor četr milijona ton nasprotnikovega ladjstva. To pomeni prvenstvo, ki nima primere v zgodovini sedanje vojne. »Cronlede napovedi ameriškega admirala Linda,« piše »Börsen Zeitung«, »da bomo pozimi priče rastočega potapljanja po podmornicah Osi, so bile potrjene v nekaj kratkih dneh po uspehih, ki jih je naše podmorsko orožje doseglo po vseh vodah, od Ledenege do Indijskega morja.«

Živahni boji v Kavkazu

Berlin, 6. nov. AS. Zadnjih 48 ur je izboljšanje vremenskih razmer omogočilo obnovitev živahnejše ofenzive. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so romunske čete izvedle nekaj zmagovitih napadalnih sunkov ter tako izboljšale številne postojanke, ki so jih iztrgale boljševikom. Romuni so v naskoku zavzeli še 12 drugih utrdb in zadali sovražniku težke izgube.

Severno od Tuapseja so nemški planinski strelci nadaljevali napade na gorske postojanke. Letalstvo je krepko podpiralo kopenske boje in je neprestano bilo po nasprotnih postojankah in utrdbah. Nemški bombniki so na-

padali tudi pristaniške naprave v Tuapseju. Veliki požari so izbruhnili v petrolejskih skladiščih, v živilskih »kladiščih« ter na pristaniških napravah samih, kjer je nastalo strašno razdejavanje. Tri prevozne ladje, ki so bile zasidrane v pristanišču, in so imele skupno okoli 15.000 ton, so bile potopljene.

Na bojišču ob Tereku se je sovražni odpor znatno poostil. Kljub temu so nemške čete zasedle novo področje. V Stalingradu so Nemci z naskokom zavzeli močna sovražna odprina gnezda, narejena v podrtinah industrijskih zgradb. Na Volgi je bil potopljen 300 tonski vlatilec.

Indijski odpor proti Angležem narašča

Bangkok, 6. nov. AS. Voditelj indijskih mohamedancev Jinnah je imel govor, v katerem je predvsem zavzel jasno stališče do starega Crippsovega kompromisnega predloga in izjavil, da je nesprenemljiv tudi načrt, ki ga je predložil pred nedavnim ministrski predsednik v Madrasu Rajagopalacari. Dejal je, da mohamedanci nikakor nimajo zaupanja v Angleže in se zato ne namestajo postaviti na angleško stran proti kongresni stranki. Jinnah je na koncu obžaloval postopanje nekaterih voditeljev, ki se obračajo na Amerikance, Kitajce in Ruse za pomoč in posredovanje, namesto da bi nudili roko mohamedancem, ki so resnični in pravi narod in ki se jih ne more smatrati za manjšino v indijskem mozaiku.

Sanghaj, 6. nov. AS. Na Sanghajskem dirkališču je bila na velikem zborovanju slovesno ustanovljena »Liga za indijsko neodvisnost« na Kitajskem. Pri slovesnosti so bile navzoče tudi kitajske osebnosti ter osebnosti sil trojne zveze. Govorniki so omenjali angleški pritisk ter poudarjali, da se mora Indija pridružiti državam trojne zveze v boju proti Anglosasom. V ligi, ustanovljeni na osnovi programa, določenega na zadnji konferenci za indijsko neodvisnost v Bangkoku, so se združile vse indijske narodne organizacije, katere so preje obstojale na Kitajskem. Ustanovitev lige, ki je imela velik odmev, je začetek naraščajočega delovanja na Kitajskem živečih Indijcev v odprti borbi proti Anglosasom.

Nove žrtve in davki v Ameriki

Buenos Aires, 6. nov. AS. Harry Hopkins, predstavnik predsednika Roosevelta, je objavil v ameriški reviji »Magazine« članek, v katerem napoveduje, da se bo ljudstvo Združenih ameriških držav moralo v bodočnosti pripraviti na velike odpovedi in žrtve. Pri naštevajanju žrtv omenja najprej pomanjkanje delovnih sil. Po njegovem mnenju bo potrebno uvesti angleški način pritignitve ženskih moči k delom, ki so potrebna za vojni napor. Zenske bodo izključene le iz vojaške službe v najožjem smislu. Vlada mora izvesti popolno mobilizacijo ljudstva za potrebe vojne industrije, noben moški in nobena ženska ne sme zapustiti svojega mesta in oditi drugam, kjer bi več nešlo. Naravno je, da stavke ne smejo biti dovoljene. Govorci o sredstvih za preprečitev inflacije Hopkins zahteva, da je treba omejiti izdatke, uvesti obveznost štednje in nove davke. Najno je še večje racioniranje od dosedanjega, ki bo določilo vrsto prehrane, obleke in drugih potrebščin, tako da bo strogo urejena dnevna potreba slehernega državljanca. Po Hopkinsovem predlogu Amerikancem ne bo dovoljeno potovati, niti telefonirati ali

telegrafirati brez dokaza, da je to nujno. Vsak kolegi in vsaka univerza mora biti spremenjena v središče za vojaško pripravo. Hopkins svetuje severnoameriškega prebivalstvu, naj sprejme omejitve, katere mu priporoča, kajti tudi ruske izgube so bile velikanske in ruke potrebe bodo v prihodnji zimi »nad vse številne in obupne«.

Bombardiranje Malte

Področje vojnih nastopov, 6. nov. AS. Eskadrile italijanskih in nemških bombnikov so celo noč napadale letališča na Malti. V zaporednih valovih so prihajala letala nad cilje v Halfarju, Lukij in La Veneziji. Velika škoda je bila prizadeta pripravam na letališčih, v skladiščih ter letalom na vzletiščih. Skoro povsod so izbruhnili požari. Odpor protiletalske obrambe in žarometov je bil zelo močan, ni pa mogel preprečiti neprestanih in silovitih nastopov italijansko-nemških bombnikov.

Marconijeva proslava v Berlinu

Berlin, 6. nov. AS. V prisotnosti italijanske veleposlanika Alfierija, voditelja nemškega športa in predsednika italijansko-nemškega društva von Tschammer und Osten ter drugih nemških političnih in kulturnih osebnosti je bila na berlinski politični proslavi v spomin Guglielma Marconija. Navzoči so bili tudi številni predstavniki italijanske skupnosti z inspektorjem fašijev v Nemčiji, generalnim konzulom in drugimi. Na zborovanju, pred in po katerem so bila izvajana dela italijanske klasične glasbe, so govorili rektor berlinske univerze prof. Niemczik, veleposlanik Alfieri, prof. Geire in von Tschammer und Osten, ki so povzdigovali življenje in lik tega italijanskega znanstvenika ter dobrotnika športa.

Nerednosti v ruski proizvodnji

Zeneva, 6. nov. AS. Ruska proizvodnja se nahaja v velikih težavah, kar se da spoznati celo iz moskovskega radia, ki je dejal: »Lansko leto je vrhovni sovjet razglasil ukrepe, ki uvajajo smrtno kazen za delavce in nameščence, kateri so bili nemarni v opravljanju svojega dela ali ki so brez dovoljenja opustili delo. Dekreti so pozivali voditelje organizacij, naj zelo ozko tolačejo te zakone ter naj na noben način ne dopustijo kršitve zakonov. Zdaj pa so oblasti ugotovile, da voditelji podjetij in organizacij ne samo, da niso izvajali zahtevane strogosti, marveč so celo trudijo zagovarjati krivice. Zato je minister za proizvodnjo začel proces proti določenemu številu voditeljev industrijskih organizacij, okrivljenih, da so ščitili saboterje narodne proizvodnje ter kršili veljavne zakone. Okrivljeni so bili obsojeni na zaporne kazni.«

Pričetek novega akademskega leta

Rim, 5. nov. AS. S svečanostjo vojaškega in vojnega značaja je bilo slovesno odprto akademsko leto 1942-43, ki je 640. leto od ustanovitve rimske univerze. Na obsežnem stopnišču rektorske palače, ki je bilo okrašeno s trofejami in zastavami, so zavzeli svoje prostore rektor z akademskim senatom in profesorji, katerim so bila namenjena odlikovanja z zvezdami za zasluge in zaslužnimi diplomami. Na posebnem prostoru so bile družine padlih študentov. Med zastopniki oblasti in hierarhi so bili navzoči podtajnik ministrstva za narodno vzgojo Giudice, senator Salvi za senat, podpredsednik zbornice Fašijev in korporacij nacionalni svetnik Gray, podtajnik Stranke Ravasio, zastopniki Vojske, zastopnik šefa glavnega stana Milice, prefekt in zvezni tajnik. Navzoč je bil tudi nemški veleposlanik von Mackensen.

Na trgu pred univerzo so bili postojeni študenti, vrščeni v GUF in Milico. Pred stopniščem so bili hrabri invalidi, ki so gostje klinike in ortopedičnega oddelka.

Rektor je z zastopniki oblasti pregledal postrojitev ter nato prečital motivacijo za posmrtno odlikovanje s sredbrno kolajno dr. Silvia Bruna, asistenta za zgodovino in pomorsko politiko. Omenil je vseučilišnike, ki so padli v vojni v preteklem akademskem letu. Zvezni inspektor Moglie je potem prečital motivacijo za odlikovanje z zlato kolajno padlih vseučilišnikov GUF-a iz Rima. To so: ladijski podporočnik Giorgio Sca-

lia, kapitan pilot Ammanato Athos, kapitan pilot Chirini Guglielmo, poročnik Ambrosio Vincenzo in kapitan pilot Montefusco Mario. Zvezni inspektor je dalje prečital imena odlikovancev s srebrno kolajno (4 posmrtna in 4 odlikovanja živečih) in z bronasto kolajno (ena posmrtna in 4 živečih). Nato je odredil fašistični poziv padlim študentom, ki jih je 45 in katere je rektor promoviral za častne doktorje ter izročil diplome njih svojim.

Rektor je po tej spominski svečanosti izročil diplome odlikovancem za zasluge v šoli in za zasluge v narodni vzgoji. Srebrna zvezda je bila podeljena prof. Emiliju Albertariju, nacionalnemu svetniku Albertu Asquiniju, Enricu Bompianiju, Alfredu de Gregorio, Aristidu Gianelliju, Jovaniju Giorgiju, Giuseppeu Messinu, senatorju Amadeu Perni in Filu Vassaliju. S srebrno zvezdo so bili odlikovani: prof. Renato Balzarini, Giuseppe Chiarelli, prof. Giuseppe Checchia in Francesco Piccolo. Z zlato kolajno je bil odlikovan prof. Mario Menghini, s srebrno kolajno prof. Adalberto Fazzini, dr. Gaetano Burgada in Maria Ortiz. Za zasluge v narodni vzgoji so bili odlikovani z zlato kolajno prof. Antonio Munoz, Arnaldo Foschini in dr. Ernesto Padula.

Svečanost se je zaključila s pozdravom Duceju ter Kralju in Cesarju. Rektor je ob spremitvi zveznega inspektorja Moglia in poveljnika vseučiliške legije Cassettija položil lovorjev venec na spomenik slavnih padlih študentov.

Rimsko pismo:

Misijonska razstava

Rim, oktobra.

Ta majhna in uboga a lična razstava je imela namen pokazati trenutni položaj krščanstva v misijonih in je v glavnem ta cilj tudi dosegla. Kdor je prehodil tistih nekaj deset kvadratnih metrov nekdanje samostanske obehne, je dobil sliko mogočnega napora in tolažilnega uspeha, ki ga je katoliški apostolat dosegel v zadnjih letih po svetovni vojni. Na drugi strani so nam pa statistike in številke zelo jasno nakazale ogromne potrebe uboge človeštva, ki še v toliki meri ne pozna Kristusovega nauka.

Poseben poudarek je bil seveda na evharističnem življenju v posameznih deželah, saj je bila Evharistija glavna misel in vodilo vse naše prireditve.

Vstopimo najprej h Kitajcem! Na vratih majhne kapele poleg glavnega razstavnega prostora opazimo rdečo zastavo z belim soncem v modrem levem oglu. To so oni. Posebej so se spravili. Kitajska je prevelika, da bi delila prostor z drugimi v skupni dvorani. Saj jo oni sami imenujejo »Dežela na sredini«.

Že kar na pragu zavzeti obstanemo. Vse stene so polne slik v pisanih barvah na beli podlagi. Razlagalec se smehlja s svojimi posebnimi očmi in nas povabi dalje. Tedaj opazimo, da je ta bela podlaga prava kitajska svila in da so vse te čudovite barvne podrobnosti izveze iz barvističnih svilenih nitkami. In vendar diha iz teh fantastičnih pejzažev toliko naravnosti in pristnosti, da nam pride kar sam po sebi vzklík: Tu smo na višku umetnosti! Poglejmo samo Čenove Marije! Toliko miline in nežnosti v vseh najmanjših odtenkih najdemo samo še pri Japoncih. Ali Wang So Dajev Samarijan in Beg v Egiptu, ali slika Presv. Srca! Takoj bomo zadeli glavne poteze kitajske duše: prava vzhodnjaška religioznost, ki se ji pridružuje mistična zbranost in poduhovitost. In vendar so Kitajci kljub silni domišljiji tudi veliki realisti. Sv. Jožef je ubogi tesar, mali Jezusček, kakor drugi otroci.

Kitajska krščanska umetnost je še mlada. Nekaj nad deset let ima. K življenju jo je po priključni nadškof Constantini, sedanjaj tajniki Propagande, ko je bil tam apostolski nuncij.

Še nekaj zanimivega je tu: oltar, ki so ga kitajski katoličani darovali Piju XI. in je sedaj last našega zavoda. Je iz kovine, posteklen, z vdolatinami ornamentami iz drobnice žice. Delo je trajalo nad eno leto.

»Pa kako morete izdelati vse te podrobnosti?« »Potrpeljivost,« se smehljajo posevne oči. Šele sedaj vidim napis: Razstava krščanske umetnosti. No, dovolj je, da sem dobil novo sodbo o sinovih rumene zemlje. Na steni vise še črteži. Trije milijoni katoličanov od 50 milij. prebivalcev! Spodaj je majhen kipek: Debeli lenuh Budha za dovoljno boža svoj trebušček...

Prvi izmed paviljonov je anamitski. Če so Kitajci morda tu in tam preveč krčavi in brutalni, so ti majhni ljudje skoraj preveč nežni in ženski, kakor njihova topla, bogata zemlja s svojimi tihimi gajmi in umetnimi jezeri. Anamiti so umetniki, pesniki, a znajo biti tudi mučenci: Njihovih 2000 mučnikov je vzgled krščanske moči in stanovitosti. K temu je brez dvoma veliko pripomoglo izredno razvito evharistično življenje. Imeli so že tri narodne kongrese, bogoslovce imajo razmeroma skoraj enkrat več kakor mi Slovenci!

Zanimiv je njihov jezik. Bolj petje kakor govorjenje. Imajo lastno kulturo, pod vplivom kitajke in francoske. Oudujemo slike na svili in one, ki so jih naslikali tovariši sami. Stara pesem: Nežnost, mr. molk. Njihov največji umetnik Le Van De se je spreobrnil v Rimu in je bil krščen v našem zavodu. Silno lepe so njegove Marije, zlasti original, ki ga je ob krstu pustil zavodu in ga hojdim gledat vedno znova, da se mi smeji mali Vy: »Pa menda ne misliš postati Anamit?« »Če ne bi bil Slovenec...«

No, Afriko poznam že nekoliko bolje. Črnci namreč zelo radi govorijo in se smejejo. Njihov paviljon je prava s glavo krita afriška kočica. Ne vem, ali bi ogledoval pisane drobnarije in okraske in iznajdljivo izdelane vsakdanje potrebščine, ali bi poslušal Bipija, ki mi razlaga rodovitnost afriške zemlje. Zanimivo so črteži, ki kažejo neverjetno nagel porast katoličanov. Od 160 milij. prebivalcev jih je 10.200.000 in imajo nad 900 bogoslovcev.

Abesinija ima svoj posebni kot s silno pestrimi vezinami in slikami narodnih običajev.

Pozornost vzbuja majhen prenosljiv oltar, ki ga je po sv. očetu darovala za enega našega zamorskega novomariškega hrvaška grofica pl. Eltz. Ker jih je letos kar pet, bodo žrebali. Bipi je prepričan, da ga bo dobil on...

Indija, dežela sanjačev, pesnikov, filozofov in fanatikov, bogatinov in revežev do skrajnosti, dežela čudovitih verskih sistemov, dežela sužnosti, kast, ki jih niti katoličanstvo ne more odpraviti! Vstopim skozi tempeljski vhod. Skrivno zro vame temne Fousecove slike, potopljene v vijoličast molk. Dolge, vitke postavbe v preprostih haljah so skoraj prozorne.

Na tleh je razgrnjena tigrova koža, na njej polno mizic, čudovito zrezljanih, iz rosovega lesa. Škatle iz sandala z vdolatinami poldragimi kamni zaudarjajo po orientalskih dišavah iz Tisoč in ene noči. Kipek božanstev iz slonovine vzbujajo občutek nasprotij s svojo brezmadežno belino in potankostjo. Svilene vezanine so pač indijske, kakor tudi kovinski izdelki: Imam vtis skrajnega vzleta duha in skrajnega napora možgan.

Misijonsko delo je težko. Katoličanov je komaj en odstotek. V zadnjem času se je spreobrnilo 40 tisoč Malabarcev s svojimi škofi vred.

Bel beduinski šotor s polmesecem na vrhu: Bliznji vzhod. Pesem pečene samote, grozeči molk rumene puščavske svetlobe. Cedra libanonska, pozlačene kupole džamij, muzeinov krik.

Molčeči Arabec, ki v pravilnici zelenici čepi ves dan s podvitimi nogami in brunda dva kratka verza:

— Le Bog in jaz veva,
kaj polni mi srce —

In še: židovski kapitan, Oziris in Ra, sfinga, ki ubija s svojim molkom.

Bel in prazen je ta beduinski šotor, brez barv in pisanosti, kakor je siva pustinja in prazen šotor puščavskega sina. Le nekaj knjig in listov je na majhni mizici in nekaj slik na stenah: široki obrzi, zastrti in temni, počašeni a črno brado; orientalska mesta v pesku in kamenju; nekaj zelenice in nekaj liturgičnih oblik vzhodnih obredov.

Številke: 700.000 katoličanov, 30 milij. muslimanov...

Dežela, ki je rodila Luč, tone v temi. Veliki kenguruj (seveda iz lepenke) strazi vhod v pristno avstralsko kolibo. Ta kotiček je med najbolj zanimivimi. Posebno vrednost mu dajejo predzgodovinski izdelki domačinov: bumerangi z lepimi ornamentami, bojne sekire, loke, umetno izdelane puščice, priprave za pridobivanje ognja, posode, vesla in modeli borilnih čolnov. Ne manjka niti majhen črn bat iz korenine nekakega posebnega drevesa, ki je bil z njim ubit prvi mučenec misijonar.

Vrtljaku podobna naprava, ki se neprestano vrti, kaže kako je l. 1700 bila na avstralski obali prva vs. maša. Ena izmed kratkih posvečenih hostij se je ohranila okoli dvesto let. Štirje rodovi so jo skrbno čuvali v nekaki omari. Košček tega edinstvenega tabernaklja smo tudi videli med razstavljenimi predmeti.

Albanija je zanimiva s svojim tisočletnim narodnim izročilom, s svojimi gorami in s svojim narodnim blagom, v znamenju Skender begovega dvoglavega orla na rdečem polju, v znamenju svojega Trishta in lirika Ujedja. Vsi ti so katoličani, Albanija pa je muslimanska. Katoličanov je pičla tretjina. Tudi ljudje so Albanci, muslimani še trihi ko albanske gore. Zato gre počasi, vendar gre, kakor kažejo črteži.

Kako smo napravili Slovenci, bomo še posebej pogledali pozneje.

Hrvatje so lepo prikazali z zemljevidi in črteži stanje verstev v novi Hrvaški, katoliški tisk, evharistično življenje itd. Na častnem mestu so slike zagrebškega in sarajevskega kongresa. Ostali del razstave je posvečen hrvaškemu tisku, verskemu in svetnemu od »Zamorčka« do Hrvatske enciklopedije. Zato pozivljajo razstavo izredno lepe pokrajinske slike in barvaste podobe slikovitih narodnih noš.

† Radovan Matjašič, zavarovalni strokovnjak

Ni še minulo leto dni, odkar je bivši OUZD izgubil svojega ravnatelja g. dr. Jožeta Bohinjca, že nas je pretresla druga žalostna vest, da je generalni direktor bivšega SUZOR-ja v Zagrebu, gosporadovan Matjašič dne 29. oktobra 1942 ob 8 zjutraj odšel v večnost po plačilo za vse svoje veliko in nesebično delo za blagor naših delavcev in nameštencev.

Radovan Matjašič je zagledal luč tega sveta dne 10. IV. 1885 v Kranjski gori. Ko je imel komaj šest let, mu je oče Marko umrl. Mali Radovan je moral zato k stricu trgovcu Martinu Matjašiču v Kranj, kjer je končal ljudsko šolo in gimnazijo z odliko. Leta 1903. je odšel na Dunaj, da bi študiral na vseučilišču matematiko. Kot neštete druge slovenske mladeniče je tudi Radovan trl sira-maštvo. Moral je poiskati zaslужka, ki ga je dobil pri znanem profesorju dr. Ernestu Blaschkeju, načelniku oddelka za nadzorstvo nad zasebnim zavarovanjem pri ministristvu notranjih zadev. Začel je kot pomožni dnevnika. Pri dr. Blaschkeju je kmalu vzbudil pozornost s svojim delom, ker je izračunal najmanj trikrat toliko kot drugi in vrh tega še brez napak. Dne 7. XII. 1911 je postal autoriziran zavarovalni tehnik.

Po autorizaciji je sledila hitra kariera. L. 1913. je bil imenovan za prištava za zavarovalno-tehnično službo v notranjem ministristvu. Leta 1918. je postal sodelovnik-knežji komisar življenjske zavarovalnice »De Laglie« in kmalu nato zavarovalno-tehnični svetovalec pokojinske blagajne tvrdke »Philips Haas et Söhne«. Delal je pa tudi za razne druge autorizirane aktuarje, predvsem za vladnega svetnika dr. Alojzija Pallisa, katerega klientelo bi imel prevzeti, ako ne bi prišlo do razpada Avstro-Ogrske. Leta 1918. se je poročil z gđ. Olgo Müller, hčerko znanega javnega delavca, ki je po prevratu postal minister. V zakonu se mu je rodila l. 1920. hčerka Olga, ki trenutno študira na agronomsko-gozdarski fakulteti v Zagrebu.

Leta 1919. je bil sprejet za tajnika pri socialnem referatu poverjenjstva za socialno skrb v Ljubljani, in sicer v VIII. uradniškem razredu. Pol leta kasneje je odšel v ministristvo socialne politike v Belgrad, kjer je kmalu postal načelnik. Leta 1923. je bil izbran za direktorja strokovnega oddelka SUZOR-ja v Zagrebu, kjer je leta 1935. napredoval za pomožnika generalnega direktorja in leta 1936. pa za generalnega direktorja, v katerem svojstvu je ostal do konca Jugoslavije. Dne 1. V. 1941 je bil upokojen, vendar je tudi še nadalje urejeval razne pokojinske sklade itd. Zaradi pomanjkanja aktuarjev ga je Pokojninski zavod za nameštence v Zagrebu v jeseni 1941 namestil kot pogodbenega aktuarja, katero funkcijo je opravljal do svoje smrti.

Že v službi na Dunaju si je pridobil s svojo razumnostjo in marljivostjo kakor tudi z nepoprednim etikom z raznimi avstrijskimi aktuarji obsežno in temeljito znanje vsega javnega in zasebnega zavarovanja. Vee to ogromno znanje mu je kori-

škanandinavci, Norvežani in Danci, so podčrtali žalostno dejstvo: kako je protestanti-zem skoraj popolnoma zatrl katoličane. Na Danskem jih je nekaj nad 20.000, na Norveškem komaj 3000. Eden danskih tovarišev je napravil lepe slike glavnih in najznačilnejših cerkva iz XII. in XIII. stol., ki so sedaj vse protestantske. Tako znana danska cerkev v Kalundborgu s petimi stolpi in značilna norveška lesena v Eidsborgu.

»Bilo je nekoč...«, so zapisali spodaj. »Pa bomo spet dobili nazaj. Gotovo!« pravi Lars, ki je bil že protestantski učitelj.

Japonska, dežela vzhajajočega sonca, dežela lotosa in cvetočih češenj, kjer je vsakdo pesnik in vsakdo vojak. Dežela mučencev. Samo v letih 1616—1636 jih štejejo nekateri domači zgodovinarji do 250.000. Dvesto petdeset je prišteti blaženim. In vendar je danes komaj 300.000 katoličanov.

Gledam slike iz preganjanja. Kaj takega zmorejo le Japonci. Tako so se držali, da so celo Japonce presenetili. In to je veliko.

Nekaj nerazumljivega je v teh ljudeh. Znano molčati in delati. Tako vidijo globlje v stvari in njih simbolizem. Živijo z naravo, s cvetjem češenj, ki se že noč ospo, živijo v zbranosti. Zato imajo čas prisluniti najtišjim utripom zemlje, najnežnejšemu trepetu lotosovih listov.

Le tako morem razumeti to nepopisno nežnost barv v njihovih slikah in neskončno zbranost in skrajno samoobvladavanje teh obrazov. Razumem sliko katoliške slikarice Koseki: Mlada deklica mirno piše testament, ker bo v naslednji minuti padla pod rabljevim mečem za vero in Kristusa.

Neko čudno domotožje se me polasti ob vseh teh vzhodnih narodih: koliko pestrosti in neznane globine bi prinesli v krščanstvo, mislim v doživeto krščanstvo, koliko zdravja in svoje silne moralne moči, ki jo Evropa tako pogreša.

Taka je bila naša razstava. Nič velikega in posebnega. V Lateranskem muzeju bi videli marsikaj lepšega. Toda velika je bila ljubezen in skrb, s katero smo gledali. Zato je vsakdo odšel z nje s polno dušo: Ti majhni paviljoni (urejeni po različnih okusih so že s tem razodevali značaj narodov) — so bili pristni, domači, posebno če ste imeli potrpljenje poslušati zgovorne »cicerone«. Dali so duha, tisto skrivnostno vez med mrtvimi predmeti in gledalcem, tisto življenje, ki ga sicer pogrešamo ob takih prireditvah.

In tako smo v kratkem času prešli svet in se spet vrnili k izhodni točki, ki je: Evharistija. Ona je dala dušo kongresu in sij razstavi; ona je končno v prvi vrsti dala polet in moč našim mladim srcem z vseh koncev zemlje, da lahko sedaj z novo, lepšo besedo zakričimo svetu neomajno resnico: Edina vez ljubezni in trajne ednosti med podedici in med narodi je Rešnje Telo, Kristus, Sin Očetov! Samo On daje življenje in srečo in mir, ki ga svet ne more dati.

Nagrada za dvojčke

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakonca Kovač Rudolfo in Ani iz Hote-drišice 43 ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Darilo Bance di Roma za dvajsetletnico

Ravnatelj ljubljanske podružnice Banco di Roma je poslal Zveznemu tajniku darilo v znesku 5000 lir v imenu upravnika delegata iste banke, Gr. C. Josipa Vercija.

Zvezni tajnik se je za darilo zahvalil in je odredil razdelitev vsote takole: 1000 lir za zvezno glasilo »Prima linea«, 4000 lir za Fašistični Dopolavoro.

Še nekaj o novomeških imenih

Na šancah se pravi drevedu, ki raste za prostijskim vrtom ob ostankih nekdanjega mestnega obzidja. Tu so stali pred nekaj stoletji okopi ali šance (nem. Schanze), ki so morali varovati mesto pred napadi s severne, od narave najmanj zavarovane strani. Šance poznajo tudi v Ljubljani na Grajski planoti.

Kapitelj je ljudsko ime za oznako okolice kapiteljske cerkve in kapiteljskega poslopja, ki so ga postavili že 1492. leta. Beseda kapitelj pomeni zbor kanonikov.

Na vratih se spominjamo na dobo, ko so na tem mestu še stala mestna »gorenja ali ljubljanska vrata«, ki so imela na vsaki strani po en obrambni stolp. Desni se je ohranil povezan v Skabernetovo hišo, levi pa je izginil.

Mej vrti se zove ozka ulica od Ropasove do Borštnikove hiše, ki vodi mimo mestne sirotišnice med vrtovi. Beseda »mej« je starodaven predlog, ki se je sčasoma po vplivanju ostalih predlogov (nad, pod, pred) spremenil v današnjo obliko »med« (podobno kakor je stari ot dal sedanjaj odi).

Na loki se imenuje majhna ravnina ob Krki, na kateri so se prejše čase vršili mnogo obiskani prašičji semnji. Uporabljala pa se je istočasno tudi za športne namene in razne prireditve. Loka je ledinsko ime za nizko ležeč travnik, ki se razprostira navadno ob vodi in je porasel z redkim drevjem.

Kapiteljski hrib se imenuje grič, katerega najstarejše ime je bilo Rosenbüchl ali Rosenberg, kakor je sporočeno iz začetka 16. stoletja. Po slovensko bi se reklo Rožni hrib ali kratko Rožnik, toda slovenskega imena nimamo sporočenega. Dasi so v tisti dobi govorili meščani med seboj večinoma le slovensko, so se v uradih čule vendarle le nemške besede, zato so nam viri ohranili samo tuje ime.

Dokler je imelo mesto pravico izvrševati smrtno obsodbe, se je nahajalo na tem griču mestno morišče. Spomin nanje se je ohranil v ljudski govorici, ki imenuje ozko dolinico ravno pod hribom »Pod g a v g a m i c«. Izraz gavge je nemškega porekla (Galgen) in pomeni vislice ali vešala.

Ob koncu 16. stoletja je kupil hrib mestni svetovalec pl. Raab in hrib se je po njem nazival Rabenberg Rahov hrib). Ko pa je razbina Raabov izmrla ali pa se je iz mesta odselila, a je ime Rabenberg še nadalje živelo, so ljudje pozabili, odkod je ta naziv, zato so tuje ime po svoje razumeli in v prevodu začeli nazivati hrib »Na krokarji« (nemško Rabe = krokar, vran).

V 17. stoletju je prišel hrib v last hmelnjskega graščaka Jankoviča in njegove žene Sidonije, ki sta 1638 darovala svojo pristavo na Krokarih kapucinom, da bi tu sezidali samostan. Toda za ta namen je bil ta kraj nepripraven, zato jim je dal proš Ivan Andrej Stenberg v zameno za Krokarije kapiteljsko zemljišče, ki je ležalo zunaj mesta tik za mestnim obzidjem. Tu so nato zgradili kapucinski samostan in nanje spominja Kapucinski trg pred pošto. Na ta način so postali Krokariji last novomeškega kapitlja, ki je dal na griču sezidati več gospodarskih poslopj in Krokariji so dobili ime K a p i t e l j s k i m a r o f, kakor ga še danes imenuje ljudstvo, uradno ime pa je K a p i t e l j s k i h r i b. Beseda marof je skrajšana iz nem. Meierhof, ki pomeni pristavo, t. j. gospodarsko poslopje, ležeče daleč vstran od gospodarjevega stanovanja.

Ta hrib se je nekaj časa imenoval tudi Friedenberg (Hrib miru), ker so med 1785 in 1799 pokopavali na njem mrličje. Semkaj so namreč prenesli Novomeščani pokopališče, ki se je sprva nahajalo okoli kapiteljske cerkve, ki je cesar Jožef II. odredil, da morajo iz zdravstvenih ozirov pokopavati mrličje kolikor mogoče proč od človeških stanovanj.

Kolonija je ljudsko, neuradno ime za skupino kakih 40 novih stanovanjskih hiš, ki so jih postavili po prejšnji svetovni vojni na nekdanjih mestnih njivah med Kapiteljskim hribom in mestnim znamenjem nad novim pokopališčem. Vrste se ob novi Režkovi cesti.

Bršlin. Novomeška železniška postaja leži na ozemlju sosednje vasi Bršlina, ki ima ime po rastlini, kajti vas se je razvila iz prvega selišča, ki je nastalo ob skalnatih in z bršl-jano m poraslih bregovih Bršlinskega potoka na mestu, kjer ga prečka državna cesta.

Razbor novomeških krajevnih imen nam razodeva pisano sliko življenja in umiranja v naši dolenski metropoli.

Nadalje so cene zelo narasle v Indiji, Peruju, Združenih državah in v Španiji, v manjši meri pa so narasle cene na Japonskem, Švedskem, Švici i. t. d.

Delovni čas italijanskih borz. Od 2. novembra do 31. marca prihodnjega leta bodo italijanske borze za vrednostne papirje odprte od 10.30 do 12, ko se bodo vršili borzni sestanki.

Sanje in resnica

Konec.

To pa ne pomeni, da bi Nemci pozabili izbrabiti prijateljske namige iz Pariza in iz Petrograda. Nemški cesar se je zelo trudil, da bi si pridobil Francoze in je bil v tem oziru bolj navdušen, kakor pa njegovi ministri. V Juliju je v Bergenu obiskal francosko šolsko ladjo in poslal prisrčno brzojavko predsedniku republike Loubetu. V avgustu je odprl nemški spomenik na bojišču v St. Privat. Ob tej priliki je tudi počastil grobove franc. bojevnikov in je rekel, da se ti junaki bojevali za svojo domovino prav tako pogumno, kakor nemški. Vse to je naletelo na zelo lep sprejem v Franciji, dasi pri tem niso pozabili na izgubljene pokrajine. Če podrobno proučimo vse te razmere, moramo reči, da je resnična sprava bila nemogoča, dokler Nemci ne bi pristali vsaj na kakšen kompromis o Alzaciji in Lotaringiji. Vendar je napetost med Francozi in Nemci nekoliko popustila.

Zveze med Rusijo in Nemčijo pa niso bile tako zadovoljive. Nemci niso želeli oddaljiti se od Rusije, bili pa so zbežani zaradi nenadne mirovne pobude ruskega carja. Poleg tega pa tudi vmesne

osebnosti med carjem in nemškim cesarjem niso bile take, da bi prispevale k zboljanju zvez med obema državama. Dasi je Viljem večkrat obiskal ruskega carja, ko je ta bival v Darmstadtu, se ruski car vendar ni niti enkrat podal v Berlin ali pa v Potsdam. Nazadnje je Viljem II. izjavil, da ne bo več stekal za svojim ruskim bratrancem. Šele tedaj se je car dal pogovoriti, da je odšel na obisk v Berlin, kjer je ostal komaj pol dneva. To je bilo v novembru 1898. Obisk je potekel zelo srečno. Nikolaj je poveljal nemške načrte za oboroževanje na morju in je, še enkrat poudaril, da se mora Evropa zbrati proti Angliji. V istem času sta on in zunanji minister Muravjev opozarjala na nemško udejstvovanje na Bliznjem vzhodu in sta izjavljala, da je to udejstvovanje naperjeno naravnost proti Rusiji. Petrografska vlada je namreč bila že poskušala doseči z nemško vlado nekakšen sporazum o Dardanelah. Tak sporazum pa bi preveč prišil nemške koristi z ruskimi in bi zvezel roke nemški politiki v vprašanju zvez z Anglijo. Nejasne Muravjeve ponudbe je nemška vlada odbila in zveze med Nemčijo in Rusijo so se še bolj ohladile. Vendar tega dejstva ne smemo precejevati. Dokler so se Rusi prerivali z Angleži na Daljnem vzhodu, se niso smeli spustiti v odkrito sovražstvo z Nemčijo. Sicer so bile težave, bilo je mnogo obojestranskega nezaupanja, toda

nemški vladi se je posrečilo z rusko vlado ohraniti takšne zveze, ki so šle od Pariza do Petrograda.

Če ne bi imeli jasnega pojma o zavezništvi v Evropi ob tem času, si ne bi mogli razlagati delovanja diplomacije ob koncu prejšnjega stoletja. Mirovni manifest ruskega carja je deloval kot bomba v ožračju, ki je itak že bilo dovolj vznemirjeno in zmedeno. Vendar pa ta manifest ni vplival na razporejanje velesil, ker te velesile same niso imele dovolj jasnih pojmov o razmerju med seboj. Lahko se reče, da je bil položaj na evropske celinei predvsem nestalen. Dogodki izven Evrope so povzročili toliko skrbi in novih smeri v delovanju velesil, da so nova oblikovanja pri ustvarjanju evropskih skupin nastajala popolnoma pod tem vidikom. V takih okoliščinah bi bilo napačno iskati ključ evropske diplomacije v zgodovini zavezništev. Važen razvoj je v letu 1899. opravila samo Velika Britanija. Oblaki bližnjega spopada v Južni Afriki so začeli metati svojo senco na mednarodni položaj. Anglija je bila na tem, da bo zapletena v boj, ki bo resnejši, kakor pa bi si mogel misliti. Svojo politiko je morala Anglija usmerjati tako, da bi bila komu temu novemu položaju in njena glavna naloga je tedaj morala biti ta, da bi ohranila svoj položaj v Evropi in da bi mogla pobijati spletke svojih tekmovalk: Nemčije, Francoze in Rusije.

Presenečenja narave: pomlad v jeseni

Topli jesenski dnevi so prebudili iz spanja izredno mnogo prvih pomladanskih cvetov, tako da se čudom sprašujemo, ali zime ne bo in se bo jesen prevrgla kar v pomlad? Vendar to najbrž ne bo držalo.

Zagonetna pota narave nam vedno znova pripravljajo prav različna presenečenja. Tako presenečenje je tudi prava pomlad v jeseni. Po vrhovih opazimo med travo in listjem bohotno odprtje zlate očke trobentic, pod grmovjem se skrivajo vijolice, ki imajo svoje svetlo modre cvetove že tudi na pol odprte. Regrat je znova odgnal. Po Dolenjskem so opazili že telohove cvetove, ki spodbirajo in prebadajo odpadlo listje.

Pred Centralno mlekarno v Maistrovi ulici so ozelenele lipe, divji kostanj napenja svoje popke, sem in tja so že pokukali iz njih v bel puh oviti listki. Sadno drevje, zlasti jablane in hruške, je pričelo cveteti. Na Japljevem vrtu na Ižanski cesti cvete jablana že ves mesec oktober. Ponekod na Dolenjskem se je sadno drevje odelo v cvetje, kot bi morala kmalu nastopiti pomlad.

Največje čudo pa so opazili posestniki vrtov v zadnjem tednu, ko so jim na vrhovih začeteli grmčiti forzijske. Če bo vreme držalo še dalj časa, bomo videli tudi na drugem grmovju in drevju, ki cvete zgodaj spomladi, prav različne cvetice.

Gotovo bo čitatelje zanimalo, kako si tolnačiti drugo — jesensko cvetenje sadnega drevja, okrasnih grmov in ostalih cvetov. Ostali živi svet, razen rastlin, se spočije ponoči ko spi; rastline, ki tudi potrebujejo počitka, saj so prav tako živa bitja, pa se spočijejo pozimi, prej pa odvržejo listje in plodove. Pred spanjem, torej že v jeseni, pripravi rastlina popke, ki jih tudi oskrbi z zadostno zalogo raznih hranilnih snovi, da je spomladi vse pri roki. Nato pa pride drevo, oziroma rastlina, v dobo nekakšne omrtvelosti — v spanje.

Ta nujno potrebni in prostovoljni počitek pa traja navadno le nekaj mesecev, navadno 2—3. Ko se je rastlina odpočila, bi lahko na novo odgnala, to se ne zgodi, ker nastopi sedaj druga, neprostovoljna doba počitka. Ta traja vso zimo, ker ovira mraz kroženje sokov in oživitve popkov.

Če odrežemo jeseni cvetno vejico od katerega koli sadnega drevesa in jo postavimo na toplem v vodo, se cvetni popki ne bodo odprli. Kasneje, ko se je prostovoljna doba počitka že zaključila, to je navadno že v decembru, se nam bodo v topli vodi prav kmalu razvili popki v lepe cvetove.

Pri nas je že stara navada, da na dan svete Barbare (4. decembra) poiščemo na sadnem drevju šibe s cvetnimi popki. Šibe poročamo, jih prenesemo na toplo ter postavimo v vodo. V primeru zakurjeni sobi se odpro popki prav za božič.

Isto je z drugimi drevesi in okrasnimi grmi, ki se prav tako lepo odpro v topli sobi, ko so enkrat že prespali prostovoljni počitek.

Kdor molči ob tolikih zločinih komunistov, si nakopava strašno odgovornost soudeležbe z molkom pri prelivanju krvi nad lastnimi brati!

Jakob Alešovec v Groharjevem portretu

Poročali smo v eni zadnjih števil, da se je pojavil v Ljubljani portret neznanega moža, za katerega so ugotovili poznavalci, kakor Rihard Jakopič in drugi, da je ta umetnina nedvomno Groharjevo delo. Ni bilo pa znano, koga ta slika predstavlja. Umetnina, ki je nastala po mnenju Riharda Jakopiča okoli l. 1900, predstavlja starejšega moža z brado in naočniki. To sliko si je v salonu Antona Kosa v prehodu nebotičnika, ogledal tudi g. Sever, znani ljubljanski knjižgarnar in lastnik antikvariata. Ta je v sliko takoj spoznal Jakoba Alešoveca, znanega slovenskega pisatelja in satirika. »Resničen Alešovec, kakor bi bil živ pred menoj,« je izjavil g. Sever. »Noben fotograf ga ne bi mogel zadeti bolje.« Slika je res izvrstno Groharjevo delo iz srednje dobe njegovega ustvarjanja in je Grohar očitno slikal Alešoveca eno leto pred njegovo smrtjo.

Jakob Alešovec se je rodil 24. julija 1842. umrl pa je 17. oktobra 1901 v ljubljanski hiralnici, bešen in zapuščen. Alešovec je bil eden najbolj plodovitih slovenskih pisateljev in časnikaarjev svoje dobe. Gimnazijo je študiral do šeste šole, tedaj je tudi pričel pisati — toda v nemškem jeziku. Bil je kot Levstikov naslednik domači učitelj pri Miroslovu Vilharju na Kalcu in ta ga je pridobil za slovensko pisateljstvo. Sodeloval je nato najprej pri celovškem »Slovincu«, ko pa je bil usta-

novljen ljubljanski »Slovenec«, pa stalno pri njem. V uredniškem zboru sicer ni bil, pač pa ga moremo smatrati za pravega poklicnega časnikaarja, ker se je preživljal le s peresom. Izdal je tudi satirčni list »Brenclje« (v letih 1869 do 1885, s presledki), v katerem je neusmiljeno, vendar duhovito šibal napake tedanjih sodobnikov. Na piki je imel zlasti tedanje »prvakarje« javnega življenja. Večji njegovi spisi so: avtobiografski, šaljivi roman »Kako sem se jaz likal«, humoristični spis »Ričet na Zabjaku«, zanimive, ostro pisane »Ljubljanske slike«, ki predstavljajo nekako reportažo, dalje poučna povest »Ne v Ameriko«, povest »Jama nad Dobrušo« itd. Spisal je tudi tri igre (dva prirejena prevoda in ena izvirna humoreska), ki so se svoj čas dosti igrale. Bil je tudi sodruhin Bleiweisovih »Novic« in drugih listov. Sploh je bil izredno marljiv in plodovit časnikaar, dasi je bil že l. 1885 oslepel, kar je tudi povzročilo, da je od tedaj dalje vedno bolj propadal. Njegov grob na pokopališču sv. Krištofa je bil pred kakimi 20 leti še ohranjen, danes pa je že povsem pozabljen in prekopan. Vendar je spomin nanj še vedno živ, ker se je s svojim delom trajno vpisal v slovensko kulturno in politično zgodovino. Groharjeva umetnina, ki je bila sedaj odkrita, pa je ponovno obudila spomin na tega marljivega nekdanjega slovenskega javnega delavca.

KULTURNI OBZORNIK

Iv. Ljeskov: Začarani romar

Kot 5. zvezek Slovenčeve knjižnice smo dobili zanimivo povest iz ruskega življenja, ki jo je napisal zlasti zadnja desetletja zelo cenjeni pisatelj Nikolaj Semjonovič Ljeskov (1831-1895), katerega nekateri stavijo ob stran samega Dostojevskega, zlasti zaradi njegove velike moralne sile ter pravoslavne religioznosti. Ta trgovski potnik, sodobnik Dostojevskega in »počevnikov«, zelo soroden Gogolju, je ob času ekspanzionizma dobil novo ceno tudi v svetu, kjer so ga začeli prevajati in na novo odkrivati zlasti Nemci. Pa tudi Italijanom ni neznan, saj je prav ta roman »Začarani romar« izšel pred kratkim v italijanskem prevodu. Pri nas so posamezne črte izhajale v podlistkih raznih dnevnikov; v »Slovincu« pa je v l. 1927 izhajala pričujoča povest, kar pa ni omenjeno v uvodu. Dvakrat prav je, da jo je eedaj Slovenčeva knjižnica dvignila iz pozabe, kajti s to knjigo dobivamo sedaj v knjižni izdaji drugo njegovo povest (prva je Askalonski hudobec), vredno, da se z njo seznanimo vsak, ki ljubi veliko rusko literaturo in hoče spoznati resnično Rusijo, pravoslavno in mistično, ne pa te, ki sedaj predstavlja Rusijo v svetu: brezbožno in breznarodno. Ljeskov je namreč poleg Gogolja in Dostojevskega eden najbolj pristnih ruskih pisateljev, preproten je ves kot pravi ruski mužik s pravoslavnim čustvovanjem ter je poln ljubezni do malega človeka in njegove duhovne veličine. V neznatnem, smešnem vaškem originalu, zlasti rad v vaškem duhovniku odkriva neizmerne globine pravega krščanstva, tiste široke ruske in vzhodne religiozne zunanje pasivnosti, ki se po kaže kot velika notranja aktivna postavka v moralni veličini ruskega naroda.

In to kaže tudi pričujoča povest, o kateri je mnenja prevajalec dr. N. Preobrazinski in vsak, ki jo pazno prebere, da epada »med najlepše zaklade ruske književnosti«, pa tudi — najzračnejše,

novljen ljubljanski »Slovenec«, pa stalno pri njem. V uredniškem zboru sicer ni bil, pač pa ga moremo smatrati za pravega poklicnega časnikaarja, ker se je preživljal le s peresom. Izdal je tudi satirčni list »Brenclje« (v letih 1869 do 1885, s presledki), v katerem je neusmiljeno, vendar duhovito šibal napake tedanjih sodobnikov. Na piki je imel zlasti tedanje »prvakarje« javnega življenja. Večji njegovi spisi so: avtobiografski, šaljivi roman »Kako sem se jaz likal«, humoristični spis »Ričet na Zabjaku«, zanimive, ostro pisane »Ljubljanske slike«, ki predstavljajo nekako reportažo, dalje poučna povest »Ne v Ameriko«, povest »Jama nad Dobrušo« itd. Spisal je tudi tri igre (dva prirejena prevoda in ena izvirna humoreska), ki so se svoj čas dosti igrale. Bil je tudi sodruhin Bleiweisovih »Novic« in drugih listov. Sploh je bil izredno marljiv in plodovit časnikaar, dasi je bil že l. 1885 oslepel, kar je tudi povzročilo, da je od tedaj dalje vedno bolj propadal. Njegov grob na pokopališču sv. Krištofa je bil pred kakimi 20 leti še ohranjen, danes pa je že povsem pozabljen in prekopan. Vendar je spomin nanj še vedno živ, ker se je s svojim delom trajno vpisal v slovensko kulturno in politično zgodovino. Groharjeva umetnina, ki je bila sedaj odkrita, pa je ponovno obudila spomin na tega marljivega nekdanjega slovenskega javnega delavca.

saj take nazorne podobe stare Rusije iz srepe prejšnjega stoletja, lahko še izpred osvoboditve kmeta od tlačnstva, najdemo le pri največjih klasičih. Poleg tega pa je še naravnost avtoritativno razgibana in globoko mistično zakoreninjena v vero in narod.

»Začarani romar« je ubogi tlačan Ivan Severjani iz Orlovske gubernije ob Volgi, se rodil kot »izmoljeni« otrok, to je — otrok, katerega je mati eprosilja po dolgih letih zakona od Boga in ga zato kmalu po rojstvu zaobljubila Bogu, to je — da ga da v samostan. To je tista mistična usoda, ki je bila muški dodeljena in določena, pred katero pa se je kot v začaranem krogu odmikal in primikal in končno prispel v mirni pristan, da ga zopet zapusti. Romantični nestalni človek, ki po čudnem začarnem življenjskem romanju pada iz nesreče v nesrečo, iz poklica v poklic, iz nevarnosti v nevarnost, iz nadloge v nadlogo — vedno pa ohrani dobroto srca, potrpežljivost, vero in čudovito dušno čistost, kar ga dela velikega, duhovno močnega človeka, pravega junaka moralnih vrednot, pravega predstavnika ruskih, sedaj skritih in tajenih narodnih sil. Njegovo življenje je pravo današnjevo romanje skozi pekel ruskega življenja: kot konjar (ko neeser!) — ta poklic mu je bil v krvi — je doživel nesrečo, rešil življenje, pa si — kot Krpan — izvolil za nagrado malenkost, le harmoniko, ki mu je bila drugi dan pokvarjena. Po naključju je prišel med cigane, celo med konjske tatove, brez potnega lista taval okrog, bil pestunja in varuh častnikov, delal dobra dela, živel v tatarskem ujetništvu v mnogozestvu, boril se za druge in ubijal iz ljubezni do ubite, da bi ji ne bilo treba napraviti samomora... Vse to je doživel, da je po tem »zločinu«, ki ga je storil do najbolj ljubljenež človeka, stopil k vojakom, ee podal prostovoljno v gotovo smrt, pa je dosegel za drznost in uspeh le povišanje v častnika in plemstvo. Ko je bilo njegovo romanje videti pri kraju, kronano z uspehom mirnega udobnega življenja, je po klicu vesti stopil tja, kamor bi bil moral kot mladeč: v samostan kot konjar, se ne pravi menih. Tu si najprej izbije iz sebe veako elo po življenju ter mora pretrpeti

Pa še nekaj igra veliko vlogo pri odpiranju cvetov, in to je toplota. Kot je že znano, ne potrebujejo vse rastline enake množine toplote za razvoj cvetov. Najmanj je potrebujejo tiste, ki spomladi najprej začevajo. Te rastline se po »pomoti« tudi v jeseni najprej odenejo s cvetjem.

Leska potrebuje n. pr. 226, navadni volčin 303, dren 570, forsleja 450, češnja 1265, jablana 1432 stopinj Celzija itd. Po tem vidimo, da v jeseni najprej odpro cvetove one rastline, ki imajo najkrajši prostovoljni počitek in porabijo za razvoj cvetov najmanj toplote.

Ob izdaji novih veroučnih knjig

Človeški duh, kakor je povedal sv. Avguštín in z njim vsi veliki misleci, hrepeni po resnici. Težko je priti do nje. Treba je iti preko tisoč ovir in okopov zmot, umišljenih predsodkov in svetih ter nedotakljivih navad. Boriti se s svetom in njega duhom, njegovimi krivimi preroki, ki nastopajo v znanstvenih in neznanstvenih oblikah in oblikah kot brošure, publikacije in cele razstave učbenikov. Še dvakrat težje je danes v času splošne duhovne zameglitve voditi zlasti mladino, ki je tako rada ponosna na to, da zna samostojno misliti, pa je le nesamostojna v samostojnosti. Vse življenje, svet in ljudje, jo hitro zabvijo v sužnost duha in materije. Velika umetnost je danes približati mladino na pot resnice in jo na tej poti tudi obdržati. Kdor je tu uspel, ta je ne bo več izgubil, ne bo se mu več izmikala na stranpoti ali nazaj v temo, zakaj resnica osvobodi, plemeniti in osrečuje ter pomiruje. Važno je, kaj bere mladina, kaj je njena duševna hrana, ali so prijateljice mladine — dobre knjige res dobre in vseh ozirih neoporečne. Ali so vedno in povsod glasilke resnice, kar bi po svojem pomenu in namenu morale biti, ali pa so večkrat zvodnice in morile mladine. Kako so se previdno utihotapile pod dijaške klopi, saj so bile one na klopih tako zastarele in nezanimive, daleč proč od pravega in zanimivega življenja.

Te dni pa sta izšli dve dijaški veroučni knjigi, ki bosta ponosno stali odprti na dijaških klopih. Ljudje, ki so bili sami nekoč dijak in doživljali vse težave in probleme, ki tarajo mlade ljudi, vedo, kako je bilo pri veroučnih urah. Zdaj stojte pred zaupano in mladino kot vzgojitelji in učitelji. Ob teh knjigah mladini ne bo dol čas, saj so pisane v prijetni in domačem tonu, izčrpno in bistveno, življenjsko in nazorno. Verouk I: Prvošolec ne bo več ponavljal starih zgodb in romal z Izraelci po pustini sem in tja in obhodoval Mojzesovo brado in Aronovo čudežno palico. — Nova knjiga ga takoj postavi v njegovo resnično življenje doma, na ulici, v šoli in cerkvi, očetom. Z njim naj bi bil v stalnem povpratu. Naj se vede kakor otrok pred svojim dobrim šujcem in prosječim razgovoru — molitvi. Kateret se bo pomudil nekaj ur z nadzorstvom in praktičnimi vajami o molitvi. Saj prav moliti, se pravi prav živeti. Kako vse drugače bo sedaj ob prikupni razlagi krščanskih resnic spet oživel katekizem s svojimi večnimi vprašanji. Ob stalnem ponavljanju vodilnih stav-

kov v lekcijah bo ohranil vez med posameznimi resnicami. Tudi pri drugem delu — pri zapovedih — ne bo videl tistega krutega — ne smeš, ko se je nekoliko uživel v resnico o Bogu in pravem razmerju do Boga, potem mu ne bo težko izpolniti vsega, kar spominja na Boga (božje ime, prazniki in nedelje, telo kot božje orodje, bližnji in daljnji ljudje ter njih lastnina). Vsem tem bo videl, da je zapisano Očetov ime, Verouk VI: V klopi ne sedi več prvošolec, v daljavo zagledane oči, nagubano čelo, povečana glava govori o težini in ostrini bojev, ki se vrše na dan morskoga dna na zaprtem polju mlad duše. Ob vsaki debati uri polno ugovorov, ki naj kateheta potisnejo v kot, pa naj so zrasli na lastnem zelniku ali od drugod pobrani od preglobokega pekla pa tja do previsokih nebes. Dvom, to je že ideal dijak, ki zna že sam misliti in se igrati s sofizmi. Zmota in druga navlaka, nabrana od vseh mogočih knjig, ki so že na indeksu ali morale biti zanj prepovedane, so mu zakrile resnico. Treba jih je spet poživiti, napraviti tisto lahko pot v dušo kakor takrat, ko je še kot majhen kratkohačnik sedel v prvi šoli. Tisto bogastvo neslutnih resnic, ki so se nekam poglabile ali zašle v zaton, je treba priklicati v življenje, logično in znanstveno utemeljiti njih pravico do življenja, pokazati njih nujno zvezo z življenjem. Delo ni lahko, ko je bilo pred katehetom od prve šole že toliko učiteljev, ki so učili nasprotno od božjih resnic, odrekli jim celo življenje, saj vse, kar je božjega, je le plod in izrodek človeške domisljije. Previdno, nevsiljivo, a prepričevalno je treba proti tej zmotni duhovni stavbi postaviti trdno stavbo krščanskih resnic in njih pravilnega gledanja na svet in življenje. Previdno bo rušil zmotni materializem, ki je ponižal človeka na stopnjo žive materije in visoko dvignil človeka v luči krščanskega gledanja njegovega prihoda in njegovega mesta v svetu. Iz svetega pisma in zgodovine bo odprl pot Kristusu, pokazal njegovo delo in osebnost, njegovo odrešenje in človeško hrepenenje in usvršenje in ob Njem in po Njem kot velikem Duhovniku, ki nam prinaša življenje, ki se krščansko imenuje — milost. Ne bo govoril le s svojo učenostjo, na pomoč bo klical nezmotljivost Cerkve, povabil velike cerkvene učnike, da še iz svojih bogatih izkušenj in izsledkov potrdijo nezmotljivost svete Cerkve. Pravilno rešeni odgovori na ugovore bodo pripravljali resnicam hitrejšo pot.

Obe knjigi, ki ju je izdala Ljudska knjigarna sta okusno opremljeni, nekaj novega v naši veroučni literaturi izpod peresa priznanih pisateljev in vzgojiteljev (Fajdiga, Pogačnik, Pavlin, Ambrožič, dr. Hanželič in Oražem). Naj bi bili naši mladini obe knjigi in druga, ki pripravljajo luč, v razsvetljenje in kažipot k enemu in edinemu cilju — Bogu.

Iz gospodarstva

Bolgarija kupuje kmetijske stroje. Bolgarsko kmetijsko ministrstvo je sklenilo kupiti za 300 milijonov levov kmetijskih strojev in sicer 500 čistilnic za semena in sortiranje, 150 traktorjev, 200 slamoreznic, 100 etiekalnice za seno in 100 valilnic za perutnino.

Transnistrija je prejšnja Besarabija. Te dni ee vrši v Bukarešti razstava romunskega dela v Transnistriji, ki jo je leta 1940 odstopila Romunija Rusiji, leta 1941 pa zopet dobila nazaj. Iz podatkov, objavljenih ob tej priliki, je razvidno, da ima sedaj Transnistrija 2.24 milij. prebivalcev, dočim jih je bilo preje 3.49 milij. Romunska uprava je našla v tamošnjem kmetijstvu 3.103 kolhoze in 1.404 sovhoze. Pod sovjetsko upravo je kmetom ostalo 8—12% pridelka, dočim sedaj pod romunsko upravo ostane kmetom 20—25%. Številno živine ee je pod sovjetskimi režimom precej zmanjšalo. Najbolj pa je vojna prizadela besarabsko industrijo. Za obnovo te industrije je bilo potrebnih 12 milijard lejev.

strašno pokoro za majhne napake, tako da imamo pred sabo živega popolnega svetnika: kajti vse svoje skrbi in težave prenaša s polno vdanostjo v Boga, pravega ruskega Boga, ki ee je zapadnjakom — Evropecem zdi skoraj smešen, pa je tako resničen in velik, da bo nekoč prerodil še vo edanjoo brezbožstvo. Pa tudi iz samostana ga že sili v — vojsko, ki jo iz instinkta vidcev in prerokov iz Pisma prerokuje in skuša v boju za vero najti svoj notranji mir. Pisatelj zaključuje povest z bedami: »Izpovedal je povest svoje preteklosti z vso odkritostjo svoje preproste duše. Njegove napovedi pa ostanejo do svoje ure v rokah Omega, ki prikriva svoje skrivnosti modrim in razumnim ter jih razodene le včasih malim.«

In tak mali človek, ki mu je Bog razodel mnogo, mnogo svojega v čudnem, začaranem mističnem kolobarju usodnega iskanja prave duhovne popolnosti, je ta smešni vžaršaki, pobožni, meniški, orjak po telesu in duši, preprosti mužik, ki ni karikatura, temveč monument ruski duhovni moči in globini, segajoči v mistične izvore. Kljub temu pa ima vsa povest značaj živahne avanturistične zgodbe, ki je manj verjetna kakor grozna prav zaradi strašnega metafizičnega ozadja, na katerem raste podoba trpečega mužika v ogromnost moralnega junasta.

Tudi druga novela istega pisatelja, ki je dana, »Nesmrtni Golovan«, ima isti značaj ter ee zato e prvo glavno povestjo ne vjema samo po moralnem smislu zgodbe temveč tudi imenu glavnega junaka: tam Glavač, tu Golovan, ki pa sta različni osebi. Toda ee je prva povest živahna in razgibana, je druga drugačnega kova: psihološka, karakterna elika, ki predstavlja počasn in nena-petno branje, dokler v koncu postava Golovana »prav tako ne izstopi iz vžarške in pokvarjene množice kot izredno velika moralna veličina. Kot celota dobi novele pravi smisel ter postane vredna novega, premišljenega branja. V njem je podana mogučna podoba ruskega verskega navdušenja, pa tudi nazadnjaštva, pravoslavja in zlorabe cerkvenih slovesnosti v zlobne namene — ruskega ateizma in misticizma obenem, pa tudi poživljanja in

Kmet in komunizem

Znano je, da se kmet v nobeni drželi ni posebno navduševal za uvedbo komunističnega družabnega reda in to iz zelo razumljivih razlogov. Kmet poseduje zemljo kot zasebno last, komunizem pa zasebno last odpravlja. Kmet je torej naravni nasprotnik komunizma.

Kaj hoče prav za prav komunizem s kmetom? Na to nam lahko odgovorita nauk komunizma in pa skušnja iz nekaterih dežel, kjer se je komunistični način družabnega ustroja s silo uveljavil. Nauk komunizma o zemlji in torej tudi o kmetu je ta, da se mora vsa zemlja podružabiti, lastnikom odvzeti, da je edini upravičeni lastnik zemlje država, njeni prejšnji lastniki pa postanejo le delavci tam, kjer so prej svobodno gospodarili v okviru splošnih državnih zakonov. Skušnje iz dežel, kjer se je ta nauk kdaj uresničil, nam povedo, da komunisti niso ostali zgolj pri besedah, da so torej zemljo res razdelili, jo vzeli njenim lastnikom. Prejšnji lastniki zemlje so postali le poljedelski delavci, kolhozniki, nesvobodni, brez premoženja, neznaatni, suženjski členi v ogromnem stroju komunističnega družabnega aparata.

Morda se bo zdelo neverjetno, da je kmet, ki je vendar predstavljal recimo v nekdanji carski Rusiji ogromno večino naroda, pristal na tako gledanje družabnega ustroja, ki njemu očitno v bistvu nasprotuje. Toda tu je treba vedno računati na prekanasto komunistične propagande, ki stvari nikoli ne predstavlja v tisti luči, kot jo gleda komunizem sam. Ruskega kmeta je pridobil komunizem s čisto drugimi propagandnimi gesli. Šele ko si je zagotovil svojo premoč, je razodel svoje prave namene in kmetu zemljo odvzel.

Tudi slovenskemu kmetu se je komunizem predstavljal v čisto drugi, potvorbjeni luči. Slovenski kmet nikoli ne bi pristal na to, da bi mu bila zemlja razlašena in da bi postal hlapec brez vsakih pravic tam, kjer je bil prej svoboden gospodar, tudi če je posedoval še tako majhen kosček zemlje. Zato pa je komunizem skril svoje namene in svoj značaj in se oblekel v plašč narodnosti, da bi pridobil zase široke kmečke množice. Nadel si je krinko narodnega osvobodilnega boja in se proglasil za edino upravičenega, da odloča o stvareh, ki se tičejo naroda.

Toda kakor drugod, je tudi tu obveljalo pravilo, da se drevo spozna po svojih sadovih. Laž o »osvobajanju« je bila kmalu razkrinkana, kmet je že od prej poznal komunizem, njegov nauk in njegove cilje, ki so s kmečkimi koristmi v bistvenem nasprotju, in tako ni bilo težko zavzeti odklonilnega stališča nasproti namenom komunistične revolucije.

Tako je bil kmet tisti, ki je najbolj prepoznal pogubnost komunističnih namenov in se ni dal zapeljati od slepilne propagande, ki mu je obljubljala eno, pripravljala pa drugo. Danes vsak slovenski kmet, da mu je komunizem pripravil razlastitev zemlje, ve tudi vsak, da se mora že zaradi tega zoperstaviti mu z vsemi silami in z vsemi sredstvi.

Kdo je kriv tolikih žrtev?

Boris Kidrič, glavni vodja komunistične »Osvobodilne fronte«. Že od srednje šole se je udeleževal v tajnih terorističnih tolpah ter živel vedno sredi prelivanja krvi. Na njegovi vesti leže tisoči zaklanih Slovencev, sto in sto izropanih ali požganih slovenskih domov. Iz njegovega krvoločnega pogleda žari še zdaj smrt, razdejanie in sovraštvo.

trpljenja za moralne vrednote, kakor jih prinaša Golovan, živeč v »polni ljubezni« z zavrženo ženo cerkvenega tatu. Oba junaka obeh povesti — Glavač in Golovan — sta človeka občudovanja vrednih dejanj in neverjetnih —, oba preprosta in v svoji preprostosti velika v popolnosti ljubezni do Boga, ki ju je navdajala in ju postavila nad vsak strah ter jima podredila naravo». To je smisel obeh povesti, ki sta pravi, pristni izraz starega ruskega »bogoiskatelstva«, močna pripovedniska dokumenta tiste ruske samorodnosti, ki je danes v Rusiji eami zastrta, pa je predstavljala tako bistveno podobo stare konservativne, pravoslavne Rusije.

Zvonimir Ciglič: Nokturno za klavir. Založba Kaos. Ljubljana 1942-XX. Ime tvorca to skladbe je v javnosti še neznano in je ta skladba gotovo njegovo prvo natisnjeno delo. Vendar pa pokaže že dosti spretnega oblikovalca in ni prav nič začetniška v slabem pomenu besede. Oblika ji je v glavnem prosto trodelna. V akordiki zasledimo nekako združitev romantičnega izražanja, obogateno s pridobitvami sodobne smeri kot jih je pri nas uveljavila Osterčeva šola. Klavirski stavek je spretno pisan. V splošnem skuša skladba vsebinsko odgovorjati naslovu, zato jo moremo prišteti v vrsto razpoloženskih skladb; naslovi, pridodani posameznim odstavkom, to razpoloženje še točneje označujejo (silhueta, vizija, življenja trudna duša). Pri pregledovanju skladbe bi morda motilo to, da skuša razmeroma kratka skladba (v tisku obsega tri strani) podajati čustva, ki jih je v tako zgostjeni obliki mogoče komaj bežno nakazati, kaj še izčrpano podati. Pri izvajanju bi ti pomisleki verjetno odpadli, saj je poslušalcu bolj mar žive muzike kot pisane besede. Torej naša sodba o skladatelju in o njegovem delu bo pa seveda mogoča, ko bomo dobili v roke še kaj njegovih del, ki jih brani zdaj še v rokopisu. — Tudi to skladbo domačega skladatelja pripravljamo. Tudi to skladbo je natiskal Orel Silvester. M. T.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 7. novembra: Marija priprošnjica; Janez Gabr. Perboar, mučenec; Engelbert, škof; Vilibrord, škof.

Nedelja, 8. novembra: Bogomir, škof; štirje venčani.

Novi grobovi

† V Ljubljani je po kratki bolezni mirno v Gospodu zaspal gospod Ivan Bolta, trgovec s sadjem in zelenjavo. Pogreb bo v nedeljo, 8. novembra ob 3 popoldne z Zal. kapela sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljen naše iskreno sožalje!

JUTRI

izide znamenita knjiga

Nina Salvanesch'i:

PAGANINI-CHOPIN

življenjepisa

dveh znamenitih glasbenikov

Prevedel B. Stopar

*

Naročnike

„NAŠE KNJIGE“ vabimo, da jo dvignejo v naši knjigarni Pred Škofijo 5

ZALOŽBA NAŠA KNJIGA

— Glasbena akademija. Letos se je vpisalo na Glasbeno akademijo 205 gojencev, in sicer 35 na Glasbeno akademijo, 170 na Srednjo glasbeno šolo. Ker je doedanjemu rektorju, rednemu profesorju Trostu Antonu, potekla dveletna rektorska doba, je izvolil profesorski svet rednega profesorja Julija Betetta, ki je bil že potrjen od Visokega komiteata in je prevzel rektorske posle. V začetku decembra bo priredila Glasbena akademija svoj prvi javni nastop.

— Naknadno vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod« v Ljubljani, Domo-branska 15, za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši do 10. novembra. Redni dijaki (inje) uživajo slične pravice kot na državnih solah. Solnina zmerja. Manj premožnim se do-voljuje popust na solnini. Podrobne informa-cije in prospekti so na razpolago v pisarni rav-nateljstva.

— V ponedeljek, 9. novembra se prične no-vi popoldanski (od 2—3) in večerni (od 6—7) tečajji za italijanski jezik in sicer za začetnike, nadaljevalce in one, ki so že obiskovali tečaj, ali so se učili sami. Važno posebno za one, ki si žele z razgovorjem, skupnim čitanjem in ponavljanjem pridobiti potrebno prožnost za italijanski govor. Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16. Korepetitorij. Mestni trg 17/L.

— Sestanek osebja svobodnih poklicev, ki ga sklicuje Trgovinski oddelek Pokrajinske delavske zveze, bo v nedeljo, 8. novembra t.l. ob 10 popoldne v prostorih Trgovinskega oddelka P.D.Z., Miklošičeva cesta 22/L. I. nastopje, palača Delavske zbornice (prostor nad knjiž-nico). Vabimo vse pomožne osebje, zaposleno pri zdravniških, zobozdravnških, veterinarjih, advokatih, notarjih in ostalih svobodnih pokli-cih, da se sestanka zanesljivo udeležijo. Plačilni in službeni pogoji tega pomožnega osebja so skrajno slabi in neurejeni. Vršil se bo razgo-vor, kako izboljšati sedanjí položaj. Prosimo vse zainteresirane, da pripeljejo na sestanek tudi svoje stanovske tovaršice in tovaršice.

— Jesensko spremenljivo vreme. V 24 urah od četrta na petek je vremenska kronika za-znamovale kaj nagle, čudne vremenske epre-membe. Poleg dežja lepo sonce, nizek baro-meter in visoka dnevna temperatura. V četrtek je bilo popoldne prav kislo, čemerno vreme. Revmatiki so tožili, da bomo kmalu dobili sneg. Vse pa kaže, da je snežni val še za nekaj časa odvrnjen od naših krajev. V četrtek popoldne je začelo lahno deževati. Deževalo je v pre-sledkih tako, da je ombrograf na univerzi do petka zjutraj nameril 6.1 mm dežja. V petek zjutraj sta se v zračnih višavah hudo spopri-jela mrzli sever in topli jug. Ze popolnoma orumenelo listje je veter metal na tla. V petek je pozneje začelo lahno in le malo časa deže-vati, nato pa se je spet pokazalo sonce. V če-trtek je bil zaznamovan dnevni temperaturni maksimum +17°C. Za november prav visoka dnevna temperatura! Pa tudi v petek zjutraj je jutranji temperaturni minimum dosegel vi-soko stanje, ko je termometer pokazal ob 7 zju-traj +13°C. Barometer je padel na 757.5 mm.

— Razine nesreče. Janecu Šušteršiču, 39 let-nemu delavcu, so padle pri nakladanju kame-nite plošče, ga pokopale pod seboj tako, da je dobil notranje telesne poškodbe. — Velik škro-pilnik je 39 letni kuharici Neži Marinčevi padel na glavo in ji napravil hudo rano, da je zatekla v bolnišnico. — Šofer Jože Merjasec, 41 let star, je bil tako nesrečen, da mu je para buhnla v obraz in ga močno opekla. — Delav-čevemu, 1 leto staremu sinčku Ign. Plešku se je zvrnil lonec vrele kave. Dobil je opekline po vsem životu. — Posestnikovi hčerki, 8 letna Verica Melikova in 5 letna Jospina Jarčeva, stanujoči v Črni vasi na Barju, sta se vozili s triciklom. Po ravni cesti sta dobro vozili. Na hujšem ovinku pa sta bili tako neokretni, da se je tricikel prevrnil v jarek. Potolkli sta se po glavi in rokah tako močno, da so ju morali prepeljati v bolnišnico.

— Truplo v krsti zgorelo. 50 letni Ivan Mrazek iz Zdancev je bil strasten prijatelj nogometa. Če moštvo, za katero se je polegaval, ni tako igralo, kakor si je on predstavljal, je bil ves iz sebe. Te dni se je pri nogometni igri tako razburil, da ga je, ko se je vrnil domov, zadela srčna kap. Ko je Mrazek ležal v krsti, so domači prižigali svečo in nato odšli. Po nesrečnem naključju pa je sveča padla v krsto in zažgala oble-ko in papirnato podlogo. Ko so zapazili ogenj, je bila krsta s truplom vred v plamenih. Preden se jim je posrečilo pogasiti ogenj, je truplo zgorelo. — Alkoholiziran vlomilec. Mlad zločinec je v-lomil v skladišče spirituoze v Stadthagenu pri

Hannovru. V skladišču si je v toliki meri pri-voščil alkohola, da ni več mogel odnesti priprav-ljeno košaro s polnimi steklenicami. Pijanost ga je nato popolnoma prevzela in došli uslužbeni tvrdko so ga našli vsega krvavega po obrazu le-žati na tleh. Ko so ga prijeli, je gledala iz žepa še polna steklenica žganja. Poškodbe si je zadal, ko je poskušal iztrgati železno mrežo iz okna.

— 15.000 morskih rakov v šestih mrežah. Naravnost s pravilnega ribolova se je te dni vrnilo šest ribiških čolnov z otoka Anhalt v do-mače пристanišče. Ribiči so ujeli v svojih mrežah nič manj kakor 200 kg najfinejših morskih rakov težkih po 133 gramov, ki so jih prodali po 3.40 kron kilogram. Ta bogati ribolov prekaša vse sre-čne ribolove na Anhalt, kar ljudje pomnijo.

— Pol milijona peset našel in vrnil. Velikega priznanja je bil deležen neki lastnik taksijski v Be-jariju, ki je v svojem avtomobilu našel vrednost-ne papirje in razne dokumente v skupni vredno-sti pol milijona peset. Šofer je takoj poizvedoval po lastniku in ga končno našel v osebi ravnatelja neke tekstilne tovarne v Bejarju, kateremu je vse pošteno vrnil.

Ljubljana

1 Po daljšem presledku bo izvajal naš simfo-nični orkester, ki ga sestavljajo člani radijskega in opernega orkestra, zopet Schubertovo Nedo-vršeno simfonijo v h-molu. Simfonija v h-molu je dobila ime »nedovršena« zato, ker je slavni moj-ster, najlepši in najbolj občutenih melodij, do-vršil samo dva stavka tega dela, ki ga je začel slavni mojster pisati skoraj točno pred 120 leti, to je dne 30. oktobra 1822. leta Schubertovo ime je vsaj nekoliko povezano z Ljubljano, kjer se je mladi glasbenik potegoval leta 1816. za ravnatelj-sko mesto pri ljubljanski Filharmonični družbi. Malo je tako čustvenih skladb, kakor je Schuber-tova h-mol Nedovršena simfonija, zato je pri kon-certnem občinstvu, pa tudi v izvajajočih orkestrih in pri dirigentih izredno priljubljena in stalno na koncertnih sporedih. Letošnjo izvedbo tega dela bo dirigiral dirigent Drago Mario Sijaneč, eden naših najbolj verziranih, pa tudi najintrinanejših naših dirigentov. Poleg Schuberta bomo slišali drugo glavno delo ponedeljkovega koncertnega več-er, Čajkovskega Koncert za violino in orkester s solistom Albertom Dermaljem. Uvodni poudarek simfoničnemu koncertu bo dal Smetana s svojo Libušo, konec koncertnega sporeda pa je prepu-ščen genialnemu Verdiu, ki je še vedno in vselej užgal s svojimi nedosežnimi melodijami. Opozar-jamo na koncert, ki bo prvi simfonični koncert letošnje sezone, in sicer v ponedeljek, dne 9. t. m. ob 18 v unisoniki dvorani. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

1 Višji trgovski tečaj za ekonomsko-ko-mercialno izobrazbo. Vpisovanje se vrši še do 10. novembra. Pogoji za sprejem: višja šolska predizobrazba. Solnina zmerja. Manj premožni uživajo popust. — Izrednim slušateljem-icam je dovoljen tudi obisk posameznih predmetov po želji. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče Christofov učni zavod v Ljubljani, Domo-branska 15.

1 Pomlad v jeseni. Letošnjo jesen poročajo iz raznih krajev o spomladanskih pojavih. Naš naročnik, industrijalec g. Milan Jager, nam je ta teden razkazal svoj vrt pri svoji tovarni žime na Fužinah pri Ljubljani. Na tem vrtu so sedaj v pravem bujnem cvetju tri jable in dve hruški. Res redek primer cvetja v je-seni!

1 Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo-, in trimesečni tečajji — dnevni in večerni — prične 9. novembra. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Učnina zmerja. Specialna strojepisna šola! Največja moderna strojepisnica. — Od-delek tudi za dijake-inje. — Posebni tečajji za stenografijo, knjigovodstvo, italijansko (iz-bira predmetov po želji). Vsi tečajji so odo-breni od pristojne šolske oblasti. — Novi pro-spekti s slikami na razpolago: Trgovsko uč-lišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Do-mobranska 15.

1 Staršem dijakov srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Ako želite, da bodo dijaki vedno pripravljeni za šolo, jih pošljite k nam, kjer jih bomo dnevno po dve uri pripravljali iz vseh predmetov (razlaga, izpraševanje, naloge). Pripravljamo tudi privatiste za razredne izpite po učnem načrtu. Prijavljanje dnevno: Kore-petitorij, Mestni trg 17/L.

1 Jezikovni tečajji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgov-skem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — prične tokom prihodnjih dni. Pouk dopoldne, popold-ne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadalje-valnem ali konverzacijskem oddelku. Naj-uspešnejša učna metoda. Tečajji so uradno do-voljeni. Vpisovanje ter informacije dnevno do 19. ure.

1 Poljanski nasip je zaprt za ves vozni pro-met od stare ukrajne do Živinozdravske ulice zaradi del na cestni, ki bodo najbrž trajala 6 dni.

1 Nakazila za petrolej za razsvetljavo bo me-stni preskrbovalni urad začel deliti današnje so-boto, 7. t. m. ob 15 v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10. Posebno opozarjamo, da bo urad delil ta nakazila samo ob popoldan-skih uradnih urah in samo onim strankam, ki nimajo električne razsvetljave. Stranke naj pri-nesejo s seboj nabavno knjižico za meso in pa potrdilo hišnega gospodarja. Iz tega potrdila mo-ra biti razvidno število družinskih članov stranke, ki prosi za petrolej, prav tako pa tudi, da ta stranka v svojem stanovanju nima električne raz-svetljave. Opominjamo pa, da bo urad v potrdilih navedene podatke preizkusil, ker morajo biti res-nični.

1 Z stare onemogle Ljubljance v mestnem zavetišču je g. višji dež. sodni svetnik v pokoju dr. Adolf Kaiser podaril 1000 lir v spomin svoje pokojne soproge gospe Tekle. Mestno žu-panstvo izreka dobrotniku najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobri-mi deli!

1 Morske sipe in gobe. Na prostoru za pro-dajo rib ob petkih pri semenišču je bila v petek, 6. t. m. postavljena stojnica, na kateri je mlad moški prodajal pri nas znane »morske sipe«, ki jih v Triesteju imenujejo tudi »vol-pje«. Čudna sluzasta, nekoliko počrna masa se je zdelala mnogim ljubljanskim gospodinjam nekaj nenavadnega in niso mogle verjeti, da se iz te morske živali napravi kaj okusna jed. Bile so te sipe po 28 lir kg. Tvrdis »Ribac« je imela na izbiri nekaj sladkovodnih rib, nalov-ljenih v Ljubljani pri Zalogu. Bile so po 28

Angleški tanki, ki so jih italijanske čete v zadnjih bojih razbile na egiptovskem bojišču

lir kg. Na gobjem trgu je bilo dokaj gob vseh onih vrst, o katerih smo že mnogo pisali.

1 Mož srednjih let ne more že 7 mesecev stopiti na noge, z družino 4 majhnih otrok, najmanjši je star 1 mesec, prosi kakršne koli pomoči v obliki ali denarju. Darove sprejema uprava »Slovenca«, kjer se izve tudi naslov.

1 Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ah-čin Marjan, Koritkova ul. 18.

Naročajte »Slovenca«!

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Začuden boste pogledali in prisluhnili. Pred vami bo brzel vlak iz Poznanja proti Lvovu. V kupeju drugega razreda se bosta pe-ljali mlada in lepa gledališka igralka Helena in nje-na garderobierka in spremljevalka Marta. Marta bo vrgla karte in na obzorju bo ljubzen. Ves razplet odlične komedije »Firma«, nam bodo igrali Roko-dejskega odra vprizorili v nedeljo ob pol 5 popoldne. — Opozarjamo na konec, ki bo ob 16.30. Vstopnice si preskrbite v predprodaji, ki bo na dan predstave (v nedeljo) od 10. do 12. ure in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrankova 12-1.

RADIO. Sobota, 7. novembra: 7.30 Romance — 8. Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Duet harmonik Malaj — 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slo-venščini — 13.20 Lepe pesmi od véraj in danes — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent Sijaneč — Operetna glasba — 14.45 Po-ročila v slovenski — 15 Pokrajinski vestnik — 17.15 Nove plošče Cetra — 17.35 Gospodinski predavanje v slovenski — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Lahka glasba — 20. Napoved časa — Poročila v ita-lijanski — 20.30 Komentar dnevnih dogodkov v slo-venščini — 20.30 Voljske pesmi — 20.45 Filmska glasba P — 21.40 Predavanja v slovenski — 21.50 Pisana glasba — 22.10 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Bleiweisova c. 43; dr. Trnkoczy deg., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

POIZVEDOVANJA. Mlad pes, ovekaj, sliši na ime Tija, se je zgubil, Kdor ve zanj, naj sporoči Pred škofijo 4 ali na Fužine 7, min. Stroski se po-vrnejo.

S Spodnjega Štajerskega

V Galiciji pri Celju sta se poročila Ašenber-ger Jožef in Videnšek Rozi. Poročil ju je tamoš-nji župnik g. Strnad.

Smrtna kosa. V mariborski bolnišnici je umrl 50 letni hlapec Ferdinand Pirš iz Mari-bora. V Zalcu je v visoki starosti 84 let umrla zasebnica Marija Globovšek roj. Vabič. V Ptu-ju je umrl 50 letni trgovec in posestnik Ferdi-nand Stros. V zdravilišču Topolšice je po dolgi bolezni umrl v najlepši moški dobi 39 letni Iv. Franc, kapitan Donavske paroplovne družbe. Mnogo let je služil v Novem Sadu. Rajni je bil rodom iz Ptuja, kjer ima njegova mati, ki je z njim izgubila edinega sina, trafiklo. Truplo bodo pozneje prepeljali v Ptuj. V Celju so umrli: Mihael Rozman, Vinko Kokelj, Anton Kamerer in Jožef Verdelac, vsi iz Celja; Ro-zika Kobula iz Topol pri Rogaski Slatini, An-ton Strašek iz Stranj pri Šmarju, Marija Glu-šič roj. Vanovšek iz Lipja pri Dobrni, Franc Pustoslavšek iz Tiroseka pri Gornjem gradu, Mihael Novak roj. Založnik iz Sentjanža, Ana Magrič z Male gore pri Braslovčah, Jožefa Žil-nik roj. Razgan iz Orle vasi pri Braslovčah in Blaž Zagorčnik iz Belih voda pri Šostanju.

Šivanko je požrla. Grda navada mnogih šivilj in gospodinj je, da vtikajo šivanko med ustnice, kar je povzročilo že veliko nesreč. Trenutek po-zabljenja in ženska požre s silno vred tudi ši-vanko. To se je te dni zgodilo neki blaginjičarki v Mariboru. Morala se je podati v bolnišnico, kjer so jo operirali.

Iz Hrvaške

Pokojnina za družine uslužbencev hrvatskih državnih železnic, ki so padli v službi zaradi delo-vanja upornikov. Konec oktobra je bila podpisana zakonska odredba, ki določa pokojnine družinam uslužbencev hrvatskih državnih železnic, ki so v službi padli zaradi nastopov upornikov ali umrli zaradi zadobljenih ran. Če ima družina že pravico do pokojnine, potem se ji prizna pokojnina, ki bi jo dobivala, če bi padli imeli 25 odnosen 30 let že-lezniške službe in pri tem dosegel prvo plačilno stopnjo najvišjega razreda, do katerega bi lahko napredovali. Družine padlih, ki ob času smrti še nimajo pravice do pokojnine, pa bodo dobivale kot pokojnino znesek, ki obsega celotno plačo z dokla-dami vred na dan smrti. Ti predpisi veljajo za vse primere, ki so se zgodili, odkar je bila osnovana NDH.

Iz Srbije

Borba belgrajske mestne uprave proti ma-lariji. Belgrajska okolica, posebno v smeri proti Umki je bila do zadnjega časa skrajno nezdružna. Zaradi stalnih poplav in močvirna-tega ozemlja so bile obširne zemeljske površi-ne leta in leta leglo komarjev, ki so stalno širili malarijo. Za asanacijo teh krajev je bel-grajska občina napravila obsežne načrte ter jih je pričela že z lanskim letom sistematično izvrševati. Za izvedbo obširnih javnih del je

občina pritegnila k sodelovanju tudi srbsko delovno organizacijo. Z velikimi sredstvi se je občini že letos posrečilo doberšen del načrta izvesti ter se sedaj na prostoru, kjer je bilo prej močvirje in zaradi stalne vode ni mogla uspevati nobena kultura, raztezajo prostrane njive. Dobljeno rodovitno zemljo so letos po-vod dobro obdelali. Pri izsuševanju teh kra-jev je bilo treba odstraniti vso neenago. Samo žab je bil več vagonov.

Cerkveni koncert v Belgradu. V belgrajski katoliški cerkvi Kristusa Kralja je bil 5. no-vembra cerkveni orgeljski koncert. Na vsporu-du so bila dela Bacha, Corellija, Telmanna in Regerja.

Protikomunistična razstava v Prilepu. V Prilepu, v Macedoniji, so prejšnji teden odprli protikomunistično razstavo.

Obnovitev Srbske nacionalne knjižnice. Srbska nacionalna knjižnica pod svojim strokovnim vodstvom neumorno dela na tem, da pridobi za knjižnico zopet vsa dela, ki so bila deloma poškodovana deloma pa uničena lansko leto. Vodstvu knjižnice gredo pri tem na roko vse oblasti in inteligenčni krogi ter darujejo za knjižnico razne redke srbske knjige in listine. Vodstvo knjižnice je sklenilo izdati po-možnosti tudi popolno srbsko bibliografijo.

60.

HITRO SO IMELI NAJDEBELEJŠI HRAST NA TLEH IN DRUGI DAN JE BILA RAKEV ZA SILO ŽE IZDOLBENA. V POKROV SO IZVRTALI ŠE NEKAJ LUKENJ.

61.

HARAMBAŠA JE PRISEL DRUGI DAN PO-GLEDAT, KAKO NAPREDUJE DELO IN SE JE ZACUDIL, DA JE RAKEV ŽE GOTOVA. SKRJANEC PA REČE: »JOJ, V NAGLICI SMO POZABILI VZETI MERO VASEGA BRATA, ZDAJ PA NE VEMO, CE BO DO-VOLJSNA!«

Štirikaratna diplomacija

Amerika je čudna dežela; v vsem se razlikuje od ostalega sveta; zato ji ne smemo preveč zameriti, če naredi vedno kaj smešnega. V tem ni izjeme med najvišjimi predstavniki in med navadnimi državljani. Tako je pred nekaj leti poslal »gospod iz Bele hiše« v neko severno državo damo, ki naj bi zastopala Združene države. Ta dama je bila inteligentna, dobra in ljubezniva; imela pa je to napako, da ni vedela, zakaj so jo poslali in kaj naj tam počne.

Prihod diplomatije na dotičnem dvoru ni vzbujal posebnega veselja. Toda kralj in hotel žaliti Roosevelta in je diplomatijo prijazno sprejel. Rekel pa je: »Rad bi vedel, če bi si Američani dovolili tako šalo tudi v Londonu.« Na dvoru so ugibali, kako prav za prav naj nazivajo poslanika v ženskem krilu, ali naj ga nazivajo minister ali ministrica? Ministrica ne more biti, ker ministrica je žena ministra. Poslanica je tudi ne morejo nazivati, ker poslanica je žena poslanika. Po vseh pravilih pa je bila gospa, ki je zastopala Združene države — minister. Končno so se na tujem dvoru odločili za naslov: »Gospa minister.« K sreči je bila ta gospa minister vdova, saj če bi bil živ njen mož, bi ga morali nazivati — soprog-minister. Ko so uredili to kočljivo zadevo, so sledili sprejem, kosila in druge uradne slovesnosti. Pri sprejemih in prireditvah so nastali kaj čudni zapletljivi. Na primer, če bi brazilski minister hotel otvoriti ples z ministrom Združenih držav! To se sliši, kakor da plesata dva gospoda. In pri razvrstitvi je bilo tudi nerodno. Ali naj posade k ministru Združenih držav gospo ali gospoda? Težko je bilo spraviti to zadevo v pravilno obliko bon-tona. — Pripoveduje, da je minister v krilu povabil nekoč na zajtrk boljšeševskega ministra in nekoga poslanika države, ki je Sovjetska ni priznala. Da je bila opereta popolna, je bil povabljen tudi neki princ, nečak umorjene ruske carice s soprogo. Ko so prišli na kavo, je princesa, potem ko so dolgo časa molčali, omedlela. To je zabavo nekoliko poživilo. Ministrstvo je ministrice v ženskem krilu se je končalo tako, da se je gospa minister poročila s častnikom kraljeve straže. Ker v Združenih državah ni navada, da bi zastopal njihovo državo kak tuj državljan, se je morala gospa minister odpovedati svojemu stolčku.

Vsa Sofija pozna burkeža Earla, ki ureja Evropo po nočnih barih bolgarskega glavnega mesta. Tako se napije viskija, da je kar hudo. In potem izblebete vse svoje diplomatske skrivnosti. Zanimiv je pogovor ob času sprejema v »Ameriški zvezi« med Earlom, njegovim poslovnim tovarišem Rendlom (tistim od bomb v Stambul) in med gospodom Viljemom Donovanom, polkovnikom diplomatom, kakršnih v Beli hiši kar mrgoli, ki je pravkar dospel v Sofijo. Čemu tak sprejem in take šale? se je jezil molčeči Donovan. Rooseveltov zaupnik, trojanski konjček. Ko je bil dodeljen kot vojni poročevalec v Španiji, je obiskal generala Franka. Prav zaradi njegove molčečnosti so mu vsi zaupali in tako je marsikatera skrivna novica dospela čez Lizbono v Washington. Earle pa se je moral svojega poklica šele učiti. Pogovor tistega večera, ko je bil mož pod vtisom viskija, je bil zelo buren. Earle je vprico molččega Rendla pripiljal, da se tu lahko igra z odprtimi kartami, in je dopovedoval gostom in plesalkam, da ima nalogo pojasniti Balkancem, Turkom, Weygandu, Iraku, Špancem in Portugalcem, da Anglija ni osamljena, da je Amerika že na potu...

Ko se je za vliko noč vrnil na ono stran Atlantika, je bilo njegovo poslanstvo že dovršeno. Iz Sofije, Bagdada, Madrida in Lizbone je dobil nikalen odgovor. Osrednja Srbija pa je bila že v nemških rokah. Grška bojna črta ob Strumi je bila razbita; Solun zaseden;

Najnevarnejši ugriz

Pri preiskunjah na kirurški kliniki v Zürichu so dognali, in je najbolj nevarno, če se rana največkrat zastrupi in povzroči smrt, če koga ugrizne človek. Manj nevaren je ugriz psa in še manj ugriz konja.

Slonova moč

Ze po zunanem videzu se slon dozeva jako močan, tako da po pravici sklepamo, da je slon ena najmočnejših živali. In zares more slon vleči tovor, ki je devetkrat težji kot tovor, ki ga zmore najmočnejši konj.

Znan je rimski vodomet z imenom »Fontana di Trevi«. Ta vodomet ni dobil svojega imena po mestu Treviju v Laciji in tudi ne po mestu Treviju v Umbriji, ampak po križišču cest, ki je bilo nekoč na tem kraju. Italijani pa pravijo križišču treh cest »trivio« ali »trevio«.

Ljubljansko barje v preteklosti

Proti jugu in jugozahodu od Ljubljane se razteza Ljubljansko barje in zavzema velikansko ploskev 190 km² v 289 m nadmorske višine. Po njem se razliva mnogo večjih potokov in voda, ki se deloma izteka v Ljubljansko, deloma pa se izgublja v močvirnata tla. Vsa barjanska ravnina je bila nekdaj, kakor je že znameniti prirodopisec Hacquet pravilno tolmačil, veliko jezero, ki je dobilo pozneje proti severozahodu odtok. Vsa velika množina vode tudi potem ni mogla odtekati skozi edino ožino pri Ljubljani, zato je bilo umljivo, da je ob večjem deževju stala vsa ravnina pod vodo. Zaradi tega lega ljubljanskega mesta v preišnih časih ni bila baš najugodnejša in zdravju koristna ter velike poplave v mestu in okolici niso bile redke. Tako piše Valvasor v svoji XI. knjigi »Slava vojvodine Kranjske«, da je bila Ljubljana v letih 1190, 1337 in 1589 v toliki meri poplavljen, da so se prevažali ljudje po cestah v čolnih in je voda skozi okna tekla v hiše. Še pred nekaterimi desetletji je ob daljšem deževju Ljubljana preplavila nižje ležeče mestne dele z umazano rumenim vodov-lem.

Barje je bilo nekoč gosto pokrito z debelo plastjo mahovja, ki je pokrivalo plasti šote, črno z vodo nasičeno močvirnato zemljo in rumenkasto glino. Posamezni deli mahovja so plavalci neposredno na vodi ter so povzročili neizkušnemu novincu lovcu, ki je bil v prejšnjih časih edini obiskovalec Barja, ne baš naihnega strahu, ko so se njegovi čevlji udirali v tla in se je ugrzel vani do kolena. To pa se je ponavljalo ob vsakem koraku. Na drugih progah so rastle mahne smreke, bori, jeseni, breze in drugi nizko drevice, ki je s svojimi koreninami združevalo vodo, tudi ni manjkalo velikih množin gostega trstja. Tukaj so bile tudi širne proge črne, z vodo nasičene šote, ki se je na površini ob soncu spreminjala kovinsko rumeno in modrordečo. Medtem je rastla travnata gošča, na katero je moral stopati lovec, če ni hotel tvegati, da bi se do pasu udril v močvirje. Najbolj nevarni pa so bili s takim mahovjem pokriti, včasih z bičjem obrastli, po več metrov v premeru, navpično izvirajoči studenci, jezerska okna imenovani, iz katerih ni bilo za potapljačev se nobene rešitve.

K poglobljenju Barja je prispevalo tudi de-
stivo, da dela Ljubljana od izvira naprej
velike višuje, skozi mesto in do izliva v Savo
dolge ovinke, teče leno in počasi, prenaša ob
višjem vodovju blato, les, ločje, ilovice in pe-
sek, ki ga dobiva iz mesta in Gradašnice, kar je
delalo nekdaj tudi otko v rečni strugi. Poleg
tega so imeli mestni prebivalci v prejšnjih ča-
sih slabo navado, da so metali vso mogočo
nesnago, razbito posodo, opeko, smeti, ruševine
in podobno v vodo in tako stanje rečne struge
je poslabšalo. Na ta način je nastal sredi mesta,
med semeniščem in šempetrskim predmestjem
iz takih snovi otko in še večji, s travo porastli
otok med šempetrsko vojašnico in poljanskim
predmestjem. Pri prvem otku je večkrat uživa-
la iz šole se vračajoča mladina ob pogledu na
natovorene ladje, ki jih je vodni tok odgnal
od otko tesno ob hiše šempetrskega predmest-
ja in razbil ob podzidanih bregovih, da so se
potopile. V ločje na tem otku so prihajale po-
gosto tudi divje race in liske. Pod mestom je
bilo več mlinskih jezov, ki so že itak počasni
tek reke Ljubljance še zadrževali.

Lov na Barju je pripadal graščinam v Lo-
gatu, Bistri in Boštani, največji del pa nem-
škemu viteškemu redu v Ljubljani, ki pa ga je
navadno oddajal v najem. Lov je bil od 25. ju-
lija do konca januarja prihodnjega leta. Tu so
bile povodne ptice vseh vrst: ključač, čaple,

srbska vojska razpršena, grške čete so se vda-
le; Cirenajko pa je ustrahoval Wawel. Pogum-
ni Earle pa je šel 9. marca na kolodvor v So-
fiji, da bi se poslovil od Rendela. Govoril mu
je: »Vi se boste vrnili v Sofijo z zmagovitimi
angleškimi četami!« V resnici pa je prišlo dru-
gače; čez dvajset dni potem so se Atene po-
dale in Angleži so pokazali pete — pod dežjem
bomb in krogel...

Kadar pa Angležem usoda pošlje kakšnega
dobrega diplomata, mu oni s svojo neumno
propagando zavežejo usta, kakor se je zgodilo
ubogemu poslaniku Grewu v Tokiju, kjer ga
je vzela rumena mrzlca, ki je razsajala takrat
na Kitajskem.

Siromak je vedno s strahom pričakoval po-
velj iz Washingtona. Nekoč so mu naročili, da
naj poskuša stopiti v stik z romanopiscem So-
mersetom Maughamom, ki naj dopove japo-
nskemu ljudstvu, da bo Amerika zmagala, Nem-
čija pa da bo poražena. Tako je imela ameri-
ška beseda v vsaki državi drug zvok. Obilube,
same obilube; obilube na — papirju! Uhugi
Grew, kako so mu zvezali roke! Poskušal je
pri Japoncih, toda brez uspeha; ameriški tisk
je vse njegove uspehe sprti podrl. Brez
uspeha se je trudil, ko je l. 1941, v času od
januarja do marca, skušal dopovedati Hullu,

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Izbira tekmovalnega športa. Po merah, ki ste
mi jih poslali, sodim, da imate več naravne spo-
sobnosti za lahko atletiko kot za pletanje. Visok
ste 1,77 m, težak pa samo 55 kg, pomeni, da niste
dovolj rejen za plavalne vaje, ki človeka iztrpajo.
Odločite se torej za lahko atletiko in si prizade-
vajte, da se boste še malo okrepili. Plavanje boste
gostili le mimogrede, v okvirju splošne telesne vzgo-
je, ki je v Vaših letih še vedno potrebna. Ker so
Vaši starši tako visokih postav (oče 1,87 m, mati
1,78 m) je zelo verjetno, da jih boste tudi vi v
rasti dosegli. Izvrstno boste lahko skakali v višino,
če se boste že sedaj urili in če Vas bo veselilo.
— Rezultat v teku na 100 m, ki ga omenjate
(14,3 sek.) je vreden 271 točk. (F. S.)

Še je čas za utrjevanje, ste pa precej zamu-
dili, ker smo že v dobri, ko je hladno in ko ljudje
kijajo in se jezijo na nahod in podobne nevese-
čnosti. Najboljše utrjevanje z vodo je tisto, ko si
privoščite mrzle kopeli in sveže polive vse od
vročih poletnih dni redno vsak dan preko jeseni
do zime in čez zimo. Sedaj seveda ne smete za-
četi takoj z mrzlo prho, pač pa z vedno izdatnej-
šim umivanjem ali polivanjem. Opozoriti Vas mor-
am na važno pravilo knajpanja, ki brani mrzle
prhe v primeru, če Vas zebe. Poskrbite torej, da
bo zvečer toplo v sobi, potem pa korajžno v ko-
palnico. (S. D.)

»Zanimam se za jiu-jitsu in bi rad vedel kaj
ta beseda pomeni?« Jiu-jitsu (izg. džiu-džicu) je
vrsta športa, ki je v tehničnem oziru nekako v
sredini med boksom in rokoborbo. Značilno za to
vrsto športa je, da osposobi tudi šibkejšega člo-
veka, da se obrani pred močnejšim in da ga one-
sposobi za daljni napad. Jiu-jitsu je metoda samo-
obrambe brez orožja; orožje tiči v prebrisanih, z-
nanju, hitrosti in mnogoterih »trikih«. Zadnja le-

kako ni nič upanja, da bi mu posredovanje
uspelo. Grew je prav ocenil veliko nevarnost,
ki je grozila, in nič ni dal na tako imenovano
»svojo razuma«, ki je samo grozila. Washing-
ton pa je neprestano pestil svojega poslanika:
»Dopoveste Japoncem, da bomo imeli l. 1946
32 bojnih ladij, velikansko število letal in 400
podmornic.« Grew je poročal nazaj: »Japonci
se poživljajo na vse to. Njih ne zanima, ko-
liko ladij bo imela Amerika l. 1946, ampak ko-
liko jih bo imela l. 1941—42!« Japonci so te
groznje pravilno razumeli ter so pohiteli, da
so si zagotovili Vzhodno Azijo in Pacifik. Grew
je vedel, kako je z Japonci; vedel je, da je
ameriški načrt neizvedljiv; vedel je, da bo
težko odpreti birmansko cesto, ki jo je Cham-
berlain zaprl. Vedel je, da je ameriško poso-
jlo Cunkingu zgrešena stvar, da je zaplemba
japonske petrolejske ladje in še več takih po-
grešk, slabo vplivalo na ameriško-japonske od-
nosje. In ko je meseca januarja l. 1941 Ma-
tsuoka izjavil, da je japonsko cesarstvo spre-
jelo pogoje Ost in so japonske ladje zaplaval
in zajadrale proti Evropi, da obiščejo mesta
Osi, se je papirnati grad anglosaških močtev
sesul. Zdaj se je pokazalo, kako prav je imel
modri Grew. Pripoveduje, da je Grew vil
roke in prekinjal svoje gospodarje, ko je zve-
del, da se je potopilo pri Pearl Harbourju po-
lovico pacifiškega brodarja, in to že v prvi
noči, ko se je vojna pričela!

(Gubello Mémoli. »La Stampa«.)

ta prireajo po svetu tudi javne nastope v jiu-
jitsu in tu imajo ljudje priliko prepričati se, da
je res vredno učiti se napadalnih trikov in osvobo-
ditilnih prijemov, ki so prišli k nam iz domovne
jiu-jitsa, iz Japonske. — Za besedno razlago Jiu-
jitsa nimam virov na razpolago. (S. R.)

Mlad lahkoatlet. »Ravnal sem se po Vašem
nasvetu ter nisem opustil skoka s palico. Nedavno
sem skočil 202 cm, pri skoku v višino pa sem na-
predoval na 1,33,5 m. No, sedaj bi radi vedeli,
kako je s točkami. Pri skoku s palico bi Vam jih
priznali 188, pri skoku v višino pa kar 310. Iz
tega sledi, da se bo treba še pridno poganjati s
palico v rokah. Vem tudi, česa še ne znate: teči
s palico v rokah! Odličnega trenerja sem videl,
ki je dal skakačem palice v roke, potem pa jih
je pognal na 400 m dolgo progo. Poskusite s po-
dobnim, Vašim letom primernim! (D. M.)

Ali ima sodnik pravico podaljšati igro? Na
nogometnih tekmah se čisto zgodi, da se igra pre-
kine zaradi težje poškodbe igralca ali zaradi dru-
gih nenadnih primerov: žoga se pokvari, gledalec
vpadejo na igrišče ali podobno. Pravila nogometne
igre dajejo sodniku pravico, da igro podaljša za
čas, ki je bil zaradi takih in podobnih izrednih
dogodkov izgubljen. V primeru, ki ga omenjate Vi,
je podaljšal sodnik igro pač zaradi tega, ker je
žoga večkrat zašla med sloge drva, od koder je
bilo »reševanje« precej zamudno. Po mojem mne-
nju je ravnal sodnik pravilno. (K. T.)

»Med dvema ognjemak. Tako pravite, da se
precej pripravate, kadar igrate, ker ne poznate prav-
ilne igre. Tu v listu bi bilo preobširno, da bi jih
objavil, v izveščku pa tudi nima pravega smisla,
ker bi ostala spet nekatera sporna vprašanja od-
prta in bi bil po vrhu še skriv Vaših prepričkov.
Če sem prav informiran, bo tudi ta igra opisana

Egiptovsko bojišče: Italijanski protitankovski oddelki so odbili napad sovražnikovih oklepnih oddelkov.

v knjigi »Vesolja dom«, ki jo je obljubila Sloven-
čeva knjižnica. Ta čas pa igranje odbojko, in osta-
nite dobri prijatelji. — Glede točk pa tole: skok
v višino 1,34 m (314 točk), 1,35 m (323), 1,40 m
(368); tek na 100 m 14,9 (264), 15,1 (161). (O. F.)

Svetovni rekord v disku. Čitali ste, da je po-
stavil Nemec Ernst Lampert nov svetovni rekord
v metanju diska 53,48 m. Ali je nov rekord veri-
ficiran? Se ne, so pa vse formalnosti v redu. Disk
so stehali takoj po uspehu, ki ga je dosegel Lam-
pert v Lembergu in poslali zapisnik o novem re-
kordu nemškemu uradu za lahko atletiko. Ta urad
pa še ni podal izjave. Če bo priznal izvrstno znan-
ko, ki jo je postavil Lampert v metanju diska, te-
daj bo prišla zadeva pred mednarodno lahkoatlet-
sko zvezo, ki je pristojna za potrjevanje svetovnih
rekordov. (I. J.)

Družina mladih atletov. Takole mi pišete:
»Ko smo pri nas zaključili lahkoatletsko sezono,
se oglašamo pri Vas, da Vam sporočimo dosežene
rezultate. Vsi smo še mladi, stari okoli 14 do
16 let in se že dve leti bavimo s tem športom.
Vaši rekordi so torej sledeči in bi jih radi videli
v vrednosti po točkah. Malo pusto opravilo, toda
naj bo še za Vas: 100 m 13 sek. (čestitam, ta je
najboljši in ima kar 414 točk!); 200 m 28,1 (331),
400 m 1:05 (307), 1000 m 3:29 (242), daljina
5,04 m (351), višina 1,415 m (382), troskok 10,53 m
(357). — Odgovor na ostala vprašanja dobite pri-
hodnjič. (SKV)

Nekaterim. Nisem mogel vsem ustreči, da bi
jim spreminjal atletske uspehe v točke. Plavalci,
nogometaši, smučarji in drugi bi gdnjali, če bi
čitali samo lahkoatletске številke. Brez zamere v
bodoče, če ne bo dobil vsak odgovora, ki se bo
zanimal za točke. To pa tudi za to, ker smo na
koncu atletske sezone.

V Ljubljani bo v nedeljo zanimiva nogometna
tekma med Marcom in Ljubljano. Obe moštvi sta
pokazali pri doseganih nastopih v jesenskem tur-
nirju dokaj prikladno igro in sta zmagali vsako v
svoji skupini. Finalna tekma za prvo in drugo me-
sto bo v nedeljo S. t. m ob 15.

Športniki, ali že veste...

...da bo igral znani član italijanske nogo-
metne reprezentance Meazza v letošnjem letu za
turinsko moštvo Juventus? Nekdaj je bil Meazza
posebejše najspretnjšega in nad vse duhovitega
igralca. Potem pa je težko zbolel in se je
moral za dalje časa posloviti od športa. Ko je
okrevljal, je nastopal spet za FC Milano, letos pa
poskuša v novo srečo v vrstah Juventusa. Brez
dvoma pomenijo neigove bogate izkušnje za vsa-
ko moštvo dragoceno pridobitev.

...da je večkratni švedski prvak v tenisu
Kalle Schröder, ki je nedavno prešel med profe-
sionale, po poklicu trgovec s kolonialnimi pred-
meti? Pred leti ga je pooblastil švedski kralj Gu-
stav, da je smel imenovati svojo najboljšo vrsto
kave »Mr. G. — kava«.

...da se je pojavil na Irskem orjaški atlet,
ki je zalučal kladivo 58,68 m? Ime mu je Bert
Healion, sijajno znamenje pa je dosegel v Dublinu
Zaostal je samo za 32 cm za svetovnim rekordom.
ki ga drži Nemec Erwin Blask. Ima pa njegov
uspeh tudi svoj »toda« Ko se kladivo stehali, so
ugotovili, da je bilo za malenkost prelahko. Šlo je
samo za 15 gramov, kar pa je dovolj, da so nje-
gov uspeh razveljavili.

...da je prosvetno ministrstvo v Bukarešti
proglasilo lahko atletiko za najvažnejšo panogo
pri telesni vzgoji ljudstva? Tej proglasitvi sledeč
bo lahka atletika prihodnje leto v vseh rumunskih
šolah obvezna v vseh šolah in vseh razredih.

...da se je rodila nova zvezda francoskega
kolesarskega športa, znameniti dirkalec Louis
Caput, v borni koči na kmetih? Precej časa so
zasmehovali Caputa kot kravega pastirja na dir-
kalnem kolesu, po njegovih zmagah na najtežjih
tekmah pa je zamašil usta vsem, ki so ga smišli.

...da je švicarski kolesar Marcel Lequatre, ki
je prevozil l. 1902. 365 km dolgo progo od Romans-
horna do Zeneve v 12 urah in 39 minutah dirkal
še letos in slavil 40 letnico svojega aktivnega ude-
leštva? In uspeh? 60 letni Marcel Lequatre je
bil za 56 minut hitrejši kot pred 40. leti! K nje-
govemu uspehu pripominjajo častnikarji, da se ne
bodo čudili, če se bo lotil za svojo 100 letnico še
tretje jubilejne vožnje od Romanshorna do Zeneve.

...da se je rodila »veliki ljudje«, ki dosežejo v
športu velike uspehe? Jean Lalanne iz Bordeauxa
je navidezno droben, elaboten in majhen fant, ven-
dar je pustil za seboj vse najhitrejših francoske te-
kače. Štirikrat je zmagal pri godnih tekih, po vrhu
pa si je priboril tudi državno prvenstvo na 5000 in
10.000 m. Ljudje ga poznajo po njegovi neznatni
postavi, pa tudi po njegovih posebnih navadah.
Vselej teče z baretko na glavi, 100 m pred ciljem pa
jo vrže v zrak in ujame. Tudi vedo povedati, da
se hrani samo z mesom, kar je pri tekačih na dolge
proge res nenavadno.

...da se poteguje Slovaška za evropsko prven-
stvo v namiznem tenisu, katero bi radi priredili
januarja prihodnjega leta v Bratislavi? Dejansko
bi bila ta prireditev namesto svetovnega prvenstva,
ker pa računajo samo z udeležbo evropskih na-
rodov, bo šlo torej samo za evropsko prvenstvo.

marki de Carmontaigne, stotnik pri pešpolku
Thurn; grof Paffe, ljubljanski stolni kanonik.
Bernardin baron Zois; Karol baron Gall, gra-
ščak na Golem; Jožef Jeršinovic pl. Löwen-
greif, uradnik okrožnega glavarstva v Ljubljani,
nato okrožni blaginji v Postojni; Henrik baron
pl. Wolkensperg, stanovski tajnik; Avgust
baron Codelli, lastnik graščine Kodelov grad
(Thurn) ob Ljubljani; Aloizij baron Taufferer,
graščak v Višnji gori; Anton baron Apfaltern,
upokojeni stotnik pri lovcih; brata Vincenc in
Feliks barona Schweiger, sinova zgoraj imeno-
vanega barona Franca, Vincenc je bil graščak v
Soteski ter najboljši lovec in strellec na Kranj-
skem; Franc grof Hohenwart, polkovnik, stolo-
nošah dednih dežel in član deželnih stanov kranj-
skih, graščak, c. k. guvernerski svetnik, član
37 učenih družb in društev, domačih in tujih;
Ivan Desselbrunner, lastnik tovarne za suknjo
na Selu pri Ljubljani.

Druga zanimiva imena iz one dobe so:
Ivan Potočnik, gluho-nemi slikar, ki se na-
haja od nje za mnogo portretov v Ljubljani;
pl. R. a. i. g. poročnik hessen-darmstadtskih
čet, ki so bile kot angleški pomožni zbor v le-
tih 1795 in 1796 v Ljubljani. Nadalje so imena:
Veron, Charles Thoos, Gaetano Albertini Gio-
vanni Brena, Moreto, Zack, oficirji prve fran-
coske invazije na Kranjskem kot lovci. V kon-
gresnem letu 1821. sta se zabavala z lovom na
Barju zlasti sir Robert Gordon, angleški
opolnomočeni minister na avstrijskem dvoru in
knez Volkonski, šef ruskega generalnega
štaba, ki sta si pridobila sloves dobrih ločev.
V letih 1827 in 1828 se je nahajal tukaj sir
Humphry Davy, slavni kemik, predsednik
akademije znanosti v Londonu, ki je umrl dne
28. maja 1829 v Zenevi in je bil zelo vnet bar-
janski lovec in dober strellec. Iz one dobe, ko
se je tukaj nahajal Davy, so uvedli pri nas
dolgorope angleške pse pitčarje. (Dalje.)

A. Fogazzaro:

31.

Palaca ob jezeru

Ostale besede so se zgubile v nenadnem hrmenju valov. Močan sunek vetra je vrgel čoln proti skali, kjer je stal Silla.

»Izstopilec je zaklical ter se sklonil, da bi pograbil rob čolna, da bi ta ne zadel ob skalo. Izstopilec je zaklical:

»Ne, Odrinite čoln. Vrnem se domov.«

Cepprav sta bila tako blizu drug poleg drugega, da bi se lahko prijela za roke, ste se le s težavo mogla razumeti. Valovi, ki so se nenadoma dvignili, so hrumeli proti obrežju s peklenskim truščem. Temu se je pridružil ropot, ki so ga povzročali krmilo, vesla in veriga v čolnu, ki so ga valovi premetavali. Silla se je sklonil nad čoln, ga z obupno silo odpahnil od brega in tudi sam padel vanj.

»H krmilite!« je zaklical in pograbil za vesla.

»Napreji! Proti vrtulju!

Marina ga je ubogala, se usedla nasproti in prijala za vrvi krmila. Nebo je bilo popolnoma temno in ničesar več nista videla okrog sebe. Valovi so še vedno divje butali ob obalo. Tamkaj je bila nevarnost, »Strelac«, ki jo je Silla poginjal z vso silo, je dvigala sprednji del iznad valov in se nato spuščala v globino. Večje je prodilo kakor meč; tedaj pa je penasti greben planil v čoln. Ko je Marina prvič začutila vodo, je hitro dvignila noge in jih postavila na Sillove. V istem hipu je strašen blisk pretrgal oblake in osvetlil jezero ter okoli stoječe gore, na katerih je bilo mogoče opaziti vsako skalo, vsako drevo, ki se je sklanjalo v viharju. Silla je zagledal pred seboj Marino z razpuščenimi lasmi in z očmi uprtimi v njegove. Tema ju je zopet zagrnila, ko ga je ta pogled zapeljal v srce. Njene nožice so se naslanjale na njegove. Ko se je čoln dvigal, so pritiskale z večjo močjo. Včasih so se za hip odmaknile, a kmalu so se zopet prilepile na prejšnje mesto. Nenadoma so se veslači zlomili obe

vesli. Pograbil je za drugi dve in veslal z divjo besnostjo, kajti noč, glasovi sproščene narave, žgoči dotik, dekleto pogled, vse to mu je kričalo, da je strahopetec. Ob svitu bliskov jo je neprestano gledal pred seboj, z glavo in prsmi nagnjenimi proti njemu. Ni mogel več vzdržati. Z velikim naporom se je dvignil in se presedel na drugo, bolj oddaljeno klop.

»Zakaj?« je vprašala Marina.

Tudi njen glas je imel nek nenavaden prizvok, kakor bi bil nasičen z elektriko viharja.

Silla ni odgovoril. Marina je bržkone razumela, kajti ni več ponovila vprašanja. Ob svitu bliskov se je proti vzhodu videl gost, bel pajkolan. Vili se je ploha v ... Ni pa prihajala bliže. Veter in valovi so se naglo umirjali.

»Lahko okrenete čoln,« je z izmučenim glasom dejal Silla in namignil z glavo. »Palaca je tam.«

Marina ni takoj okrenila; obotavljala se je.

»Vas čaka sobarica?«

»Da.«

»Vrniva se torej h kapelici. Čez deset minut se bo jezero popolnoma pomirilo. Tam bom izstopil.«

»Ne,« je dejala Marina. »Fani me ne čaka. Spi.«

Okrenila je čoln proti Palači. Oba sta molčala. Ko sta dospela do Palače, ni bilo več tako temno in veter je že popolnoma prenehal. Valovi pa so še vedno pljuskali ob zidovje, tako da čolna ni bilo mogoče slišati.

Tudi Silla se je pomiril. Plula sta mimo lože. Ob pogledu nanjo se je znova dvignil njegov ponos.

»Danes jutraj ste mi rekli, da vas ne poznam, a se motite. Poznam vas zelo dobro.«

Marina je menila, da hoče namigavati na prizor, ki se je odigral tam in mu zato ni odgovorila. Po kratkem molku pa je dejala:

»Pazite kako bo čoln pristal. Spustila bom vrvi.«

Silla je veslal previdno. Ko je čoln neslišno drsel proti obrežju, je Marina tiho vprašala spremljevalca:

»Kako morete trditi, da me poznate?«

A zdaj Silla ni ulegel odgovoriti. Moral je paziti, da ne zadene ob veliki čoln in da pristane tik ob stopnišču. Tema je bila kakor v rogu. Končno je Strela obstala. Silla je z roko otipal stopnice in izstopil.

»Tu so stopnice,« je dejal in podal Marini roko, ki jo je ta sprejela in ponovila vprašanje:

»Kako morete trditi, da me poznate?«

Skočila je iz čolna, a noga se ji je zapletla v vrvi in padla je spremljevalcu v naročje. Silla je začutil njena prsa na svojem obrazu. Slep od poželjenja je prišel nežno postaviti k sebi. Stisnil jo je s tako silo, da ji je vzelo sapo in ji zašepetal eno samo besedo. Nato jo je spustil, stekel po stopnicah in skočil na dvorišče.

Marina je ostala nepremična z iztegnjenimi rokami. To niso bile sanje, ni bila prevara. Vsak dvom je bil izključen. Silla je dejal:

»CECILIJAT«

IX.

Donna Marina Crusnelli gospe Juliji De Bella.

Iz Palače, 2. sept. 1864.

»Domnevam, da sem uganila ime avtorja knjige »Sanje«. Želim pa o tem biti gotova in rada bi zvedela tudi za njegov naslov. Zagotavljam Te, da ne želim tega zato, da bi ga šla iskat. Spravi svoje dvorjane na lov. V tiskarni V... bodo lahko zvedeli vse; le nekoliko spretnosti ti treba.

Marina.»

Gospe Julija De Bella markizi Marini.

Varese, 4. sept. 1864.

»Si se vnela? Moji dvorjani so se vsi razpršili. Nekdo mi je snoč dejal, da je tiskarna V... že mesec dni zaprta. Svetujem Ti, da obrneš list. Kljub temu pa Ti obljubim, da Ti bom takoj sporočila, kakor hitro zvem kaj določenega o tej zadevi.

Julija.»

Estoril, prestolnica Lizbone

Poročevalec lista »Neues Wiener Tagblatt« piše iz Lizbone:

Kakor resnično je Lizbona prestolnica Portugalske, tako je Estoril prestolnica Lizbonske. V tej definiciji je veliko, vendar ne vse, kar je Estoril tudi v resnici. Slabo uro vožnje z vlakom od Lizbone je Estoril, zavarovan z nizkimi izrastki pogorja Serra, lepo položen med pinjievimi gajmi, prav tik širokega izliva reke Teja ob Atlantskem oceanu. V mirnih časih je imel brzovlak Pariz—Lizbona svojo končno postajo v Estorilu. Zaradi svojih čudovitih parkov, ki jih je pozimi in poleti en sam cvet in ena sama dišava; s svojimi mimozovimi in palmovimi drevoredi in s svojimi med njimi postavljenimi slikovitimi stavbami staroportugalskega sloga, ki se tako skladno prilagajajo okoličar, zaradi vsega tega je Estoril, najlepše in

najbolj elegantno kopališče na portugalski sončni obali, bolj sanje kot resničnost.

Nekdo je dejal, da »Estoril ni Portugalska, da je nekaj povsem umetnega.« To je res, pa vendar ni res. Estoril je ostal navzlic svoji posebnosti in razkošnosti po tujkoprometni organizaciji, vendarle povsem portugalski. Saj je vsa Portugalska glede na pokrajino neprerazumljiva in čudovita. Če se pelješ, na primer, iz starinskega, 20 km bolj severno ležečega mesta Sintre z avtom čez Serra, si kar brez sape od samega začudenja. Tu si nad strmimi čermiti n so pod teboj zanožine, da meniš da si sredi norveških fjordov, a koj nato zagledaš do 4 m visoke agave in te že sonce, ko da si v Afriki. In zato se kot tujec nič več ne začudiš, ko sredi spreminjajočih se pokrajin zagledaš tudi vazo, ki bi utegnala biti kot prizor iz pravljice. »Tisoč in ena noč«.

Igralnica in vohunstvo. — Estoril pa ima še svojo posebno privlačno silo: Tu je poleg razkošnih hotelov, kopališč, golfovih in teniških igrišč tudi igralnica. O njej so nastale razne vohunske bajke. Zastopniki raznih svetovnih časopisov so pisali, da posedajo ondi pri kozarcu piva ali viskija vohunski agentje vseh narodov in drug drugega ovohavajo. In zato se utegne slehernemu tujcu pripetiti, da ga drug dan že zaznamujejo kot »načelnika tajne policije« Eskimov ali Ognjene zemlje. Angleški mesečnik »World Digest« je v svoji oktobrski številki objavil kar bajke, da ni le Estoril, ampak tudi Lizbona obljubena samo z vohuni. Ker je pišec tega poročila Anglež, govori seveda le o nemških »vohunih«. Ni čudno, da je po takih vesteh zadišalo angleško-ameriškim filmskim industrijalcem, da bi bila dobra kupčija, če bi vprizorili tozadevni vohunski film s privlačnim naslovom »The Lady of Lisbon«, ki se vrši v Estorilu in njegovi igralnici.

A tudi v igralnici ni vse tako romantično, kakor pišejo angleški in ameriški časnikarji. Igralnica v Estorilu je taka, kot so drugod. Mnogo je igralcev iz navade, nato radovednih meščanov in spet bogatašev, ki ne vedo, kam bi z denarjem in jim igranje draži živce. Vse drugo so le bajke.

Brezmejnja gostoljubnost. — Letos poleti je bilo na Portugalskem in predvsem v Estorilu toliko inozemcev, največ Špancev, da je mogel list »O Seculo« napisati kar o invaziji — seveda miroljubcev. Posledice so se glede na prehrano jako nljivo pokazale. — Zmanjka sladkorja, olja — zlasti okusnega orehovega olja, mesa in presnega masla. Celo riž, ki je na Portugalskem ljudsko živilo, je postal jako redek gost na mizi. Deloma je to v zvezi tudi s pomanjkanjem premoga in zato s prevoznimi težavami.

Toda gostje v velikih in majhnih hotelih

ne opazijo tega pomanjkanja prav nič. Človek je kar vžihčen, vidiš, kako je Portugalska v svoji gostoljubnosti širokogrudna. Niti za hip ne pomišlja, da ne bi dala od tiste picle količine, kar ima, drugim, ki imajo še manj. Tu se najbolj odkrito pokaže človeško-dobrohotna poteza v bistvu Portugalske in njegovega življenja. Tujec more brezskrbno uživati portugalsko gostoljubnost. Kar brez skrbi leži lahko na soncu in od časa do časa pogleda z daljnogledom na obzorje, tja, kamor vodi angleška pot v Gibraltar in kjer »ščejo angleži podmornice ali se udeležijo boja z letali. Saj se tudi kaj takega pripeti časih, tako da se vojna kot strahotna senca prikaže v dalji in hušne mimo portugalske obale, kjer na njenih nevtralnih bregovih nemoteno polegajo skupaj Angleži, Nemci in Američani. Mrzli dihi usodne borbe narodov pa takrat za minute dolgo zatemni vedre obzore množice.

Mali oglasi

Prodamo

Otroško posteljico
belo pleskano z mrežo
in žimnico - vse popolnoma novo, prodam za 900 litr. Dolenjska c. 13/1.

Pisalni stroj

novejšega modela, prav dobro ohranjen, poceni prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6114.

Hijacinte, tulipane in krukaze originalne holandske smo dobili Sever & Komp. Ljubljana

Peč

dobro ohranjeno, takoj prodam. Polzeve se: Poljanska cesta 7.

Službe

Dobe:

Kuharico

samostojno, iščemo za takoj k majhni družini. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6059.

Sobe

Oddaje:

Sobo

veliko, priključno, primereno za pisarno v Kolo-dvorski ulici, takoj oddam. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »P-300« št. 6081.

Kupimo

Globok otroški voziček
dobro ohranjen, kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Dobro ohranjen« št. 5940.

Predivo

po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino, dolžina od 20 cm naprej. MILAN JAGER, mehanična predilnica žime, Ljubljana, Sv. Petra cesta 17.

Zaljubljenca na izprehodu

»Janez, nikar se ne obračaj, čeprav te še tako kličejo. To so zopet vsiljivi ljudje s hotela, kateri bi se radi seznanili z nama.«

Najstarejšo umetno nogo

so našli v neki rimeki grobnici pri mestu Capua. Noga je bila narejena iz bron in obliki človeške noge in je bila pritrjena na kos lesa. Jermen iz bronzastih ploščic je držal umetno nogo.

Ob vodnjaku

Protiv večeru so se ženske zbirale ob vodnjaku. Za kuho je bilo treba nanesti vode in za pranje, da jutraj ni treba nositi škafov, ko je drugega dela dovolj.

»Pomislite,« je dejala Bačarica, »razdrta poroka, jol, pa pri tako imenitni hiši, kot je Skrinjarjeva. Le kako se je moglo kaj takega zgoditi.«

»Pa res,« je odvrnila Zgurka, »kaj se je le pripetilo, da so bili oklicani ustavljeni.«

Ženske so stikale glave in brbljale ter prahitevale ena drugo. Kar niso mogle najti pravega vzroka.

»Nehajte, babe,« je zavpil nanje stari Pezdir, ki je ginal volji napajat. »Slavim, da spet koga obratite. Škate zadenite na glavo, pa domov k ognjišču, da se vam ne prismo di večerja. Smentana babja klepetavost, le kaj si imate toliko povedati. Obratite rajši svoje kosti, pa druge pustite v miru, da se jim ne bo kolealo.«

»Ti pa molči in ne vti kaj se v nas. Kaj ti pa hočemo, še vidimo ne, da greš mimo,« mu je odvrnila Bačarica, ki je bila znana v vasi kot največja klepetulja. Vse je vedela in k vsaki novici je še pridala.

»Vem, da me ne vidite, ko ste pa tako zavetrovane v vaš klepet, da bi vas edino nevihta razpodila.«

»Voli ženi, da ti ne zlijemo vode na glavo,« so mu odvrnile.

»Bačarica, pazi, da si jezika ne pregrizeš, ko tako hitiš,« je še rekel in ginal volji naprej po poti.

»Pa je res že skoraj noč, kar morale bomo domov, da res ne bo kaj narobe,« je rekla Zavrtnikova.

Vsaka je zadelala škap na glavo, še malo so postale, potem so si pa želele lahko noč.

»Mati, kaj mislite, da vam bom jaz za ku-

harja, ko kar pustite na ognjišču, da vre kot štrana,« je rekel Bačarjev Žane, ki je stal ob ognjišču in nalagal polena. »Malo manj klepetajte, pa za svoje se brigajte.«

»Kaj pa te je pičilo, da si nasajen kot osat. Jaz že vem, kaj delam, mojega dela še nihče ni zame opravičal.«

»Tvoja je tega, da se vam bo kmalu cela vas smejala. Vse vidite in vse veste, o svojih pa najmanj,« jo je zavrnil.

»Ja, kaj pa je takega, da ne bi vedela,« je v strahu vprašala.

»Vam bo že kdo povedal, jaz pa ne, ker vem, da bi bil ogenj v strehi.«

Skrinjarjev Tine je v poznem večeru sedel pri vodnjaku. Čakal je Zaneta, da pride in mu pove, kako in kaj je uredil. Globoko se je zamislil, da ni čul korakov, ko je Zane prihajal.

»Tine, jaz ti res ne morem pomagati. Govoril sem z Minco, ko je molzla krave, pa je ostala nema. Res ni bilo prav, da si tako storil z njo. Saj je pridna, ne hvalim je, ker je moja sestra, toda prav gotovo bi bila tudi ona vredna biti za gospodinjico pri vas.«

»Toda, Zane, ali razumeš, da so mi namenili nevesto, ki je nisem maral. Saj ne veš, kako mi je bilo hudo, ko so me tako grdo prisilili k temu, da se vezem z njo. Ko sem šlaš z leve svoje ime, sem se skoraj zajokal. No, pa je Minca vendar poslušala mene, da je šla sama k župniku.«

»Kaj, ti si ji sam rekel? Zakaj si se pa potem pustil oklicati?«

»Razumi, Zane, če bi jaz rekel očetu, da hočem samo Minco za ženo, prav gotovo tega ne bi pustili. Zdjaj pa bodo videli, da nič ne pomaga. Saj živ krst ne ve, da se imava rada, le tebi sem zdaj povedal. Ti si pameten fant in lahko boš kaj uredil, da ne bo preveč hrupa. Saj veš, tvoja mati ne bi znala molčati, jaz bi pa rad na-

redil tako, da ne bi bilo zamere nikjer, ne pri vas, ne pri nas.«

»Težko je, Tine, dregati v tako stvar. Pomagal ti bom, da bom s tem pomagal tudi svoji sestri.«

»Ali si ji povedal, da jo čakam tu, pri vodnjaku?«

»Sem, in ko bo pospravila, pride. Pa zdj se mi, da že prihaja.«

Minca je počasi korakala po poti. Kar težko je šla, a vendar ni mogla pustiti vsega v nemar. Prišla je do vodnjaka in se ustavila.

»Minca, stopi bliže,« jo je poklical brat. »Saj tudi meni lahko zaupaš.«

Minca je stala tik Zaneta in v mraku gledala Tineta. Bolj je čutila njegovo bližino, kot pa videla njega.

»Poslušaj, Minca,« ji je dejal Tine, »bodi pametna in ne upiraj se mi. Saj veš, da sem vedno hotel, da bi ti postala moja žena in zdaj, ko sem prišel na pot, da res postaneš, se braniš. Povej, zakaj! Ali ne bi bilo boljše potem, da te poroke ne bi midva tako razdrlo?«

»Ne vem, Tine, kako me bodo gledali tvoji domači. Očitni mi bodo, da sem ti odžrla bogato nevesto.«

»Nič ne maraj, se bodo že potolažili. Jaz pa le ne bom zvezan kot vol v hlevu z verigo, ki bi me tiščala za goltanec. Bodi dobra in povej ti sama materi, ko Zane noče.«

»Zane, lepo te prosim,« se je obrnila do brata, »reci ti, povej jim ti, da sem jaz razdrila Tinetovo poroko. Jaz sama sem kriva, pa naj potem rečejo, kar hočejo. Toda poročila se ne bom s Tineto.«

»Minca, ali se ne spomniš vseh lepših večerov tu ob vodnjaku, ko ni nihče niti slutil, da se imava rada. Zakaj hočeš zatajiti samo sebe in svoje življenje tako grobo uničiti. Tebi sem obljubil, samo tebi, da ti bom moč. Zdjaj pa se tega braniš in hočeš s svojo trmo uničiti najino srečo.«

DRUGI DEL

I.

Šestega septembra so bili vsi v Palači v velikem pričakovanju. Redke travnate bilke, ki so boječe kukale iz rožnatih prodov na dvorišču, so izginile. Velika množina gosposkih evetle v loncih se je koštila vse povsod, skromne pasijonke in jasmin pa so gledali navzdol s tisoč očesi.

Samo Steinege se je sprejel na slavnostno okrašenem prostoru, ves nališpan in gledal navzgor proti stopnišču, če pride kdo, da bi govoril skozi železno pregrado z gospodom Pavlom, ki se je sprejel po kuhinji za železno mrežo kakor beli medved.

Pogledaj je na uro. Bilo je pol dveh. Grof je rekel, da se bo vrnil s kolodvora s sorodniki približno ob tem času. Steinege je krenil po stopnišču navzgor s spoštljivim izrazom na obrazu.

Na vrhu je zagledal ljudi. Bil je grof s svojim klobukom, ki je bil tako širok, da je skoraj pokrival še služabnika. Kje pa je grofica Foska? Kje grof Nepo?

Nihče ni izstopil iz vlaka, ki je došel iz Milana. Grof Cezar je bil besen na sestrično, na bratranca, na vse neolikane sorodnike, robantil je nad kuharjem, nad Steinegejem, ker mu je prišel nasproti, in na Marino, ker ni prišla. Med njegovim rentenjem se je »Strelac« svetlikala v daljavi in videti je bilo, da se ji prav nič ne mudi domov. Grof se je kmalu pomiril. Pol ure pozneje je vzpodbudil Steinegeja z ljubeznivo besedo in preklical ukaze, ki jih je v jezici dal Ivanki. Z Marino nista še spregovorila besede med seboj. Grof je nameraval odpotovati v Milan, a se je premislil, morda zaradi bližnjega prihoda sorodnikov in je mladeniču pisal. Prihod sorodnikov mu je povzročil mnogo skrbi. Potrudil se je celo toliko, da jih je šel sprejeti na kolodvor. Ivanki se je zdelo, da morajo ti ljudje biti nekaj več kot sam kralj. Služabniki pa so rekli vrtnarju, da mu ni treba zalivati, ker bo brez dvoma deževalo še pred nočjo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Odlična družabna komedija iz ameriških bogataških krogov

Medeni tedni v troje

Annie Nagel, Warren Hull, Henry Morrison

KINO UNION - TEL. 22-21

Tenorist GIUSEPPE LUGO

poje arije in popevke v silajni glasbeni komediji

Bogastvo ni sreča

Prvi šlager-film sezone

KINO MATICA - TEL. 22-41

Izbrani pevec in glasbeniki radija v filmu

Šola za bojazljivce

Film za vse zaljubljenosti

V glavni vlogi: Alberto Sabaletti, Carla Del Poggio

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Eden najmočnejših filmov, kar jih je bilo ustvarjenih

Alcazar

Fosco Giachetti - Mirella Ballin

Predstave: delavniki ob 5, nedelja ob 2 in pol 5

Danes izredna predstava ob pol 3

KINO KODELJEVO TEL. 41-64

Naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš ljubljani »so-pzog, oče, brat itd., gospod

Bolta Ivan

trgovec s sadjem in zelenjavo

po kratki, mučni bolezn, previden s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega nam rainika bo v nedeljo, dne 8. novembra 1942, ob 3 pop., iz kapele sv. Janeza na Žalah.

Liubljana, Vel. Bečej (Banat), Smartno ob Savi, 6. nov. 1942.

Žalujoči ostali